

Välfärdsteknologi som stöd att uppnå känslan av sammanhang, KASAM, för personer med intellektuell funktionsnedsättning

- En systematisk litteraturstudie

Jonathan Witick

Masterarbete
Hälsofrämjande
2022

MASTERARBETE	
Arcada	
Utbildning:	Hälsofrämjande (HYH)
Identifikationsnummer:	8800
Författare:	Jonathan Witick
Arbetets namn:	Välfärdsteknologi som stöd att uppnå känslan av sammanhang, KASAM, för personer med intellektuell funktionsnedsättning
Handledare (Arcada):	Arola Annikki
Uppdragsgivare:	-
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med litteraturstudien var att på basen av tidigare forskning utreda hur personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi kan uppnå känsla av sammanhang, KASAM. Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan i flera avseenden tillhöra en utsatt grupp i samhället, där kraven för aktivt medborgarskap och aktuell information alltmer digitaliseras. Detta samtidigt som frågor som delaktighet, jämställdhet och självbestämmande diskuteras inom olika delar av samhället. Det är inte endast samhället som digitaliseras utan även specifik service som ges till personer med intellektuell funktionsnedsättning i hopp om att öka kvaliteten på servicen samt hitta kostnadseffektiva lösningar. Studiens frågeställningar var uppdelade i tre frågor kring hur personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi kan uppnå begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.</p> <p>Resultatet i litteraturstudien baserades på sökningar i databaserna EBSCO (CINAHL with fulltext & Academic Search Complete), Sage och PubMed och resulterade i 26 forskningar. Forskningar analyserades med en kvalitativ innehållsanalys med en induktiv ansats vilket resulterade i sex huvudkategorier samt tio underkategorier. Huvudkategorierna var upplevelser, utvecklandet av färdigheter, stöd och utmaningar vid användning av välfärdsteknologi, tillgänglighet, självständighet och social interaktion. Resultatet i studien diskuterades utgående från den teoretiska referensramen känslan av sammanhang, KASAM.</p> <p>Vid slutsatsen lyfts fram att välfärdsteknologi kan stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning att uppnå känslan av sammanhang, KASAM. Detta kräver anpassning efter person och funktionsvariation, tillgänglighet och stöd av näromgivningen. Det lyfts även fram att det inte alltid är möjligt att med stöd av välfärdsteknologi överkomma alla utmaningar som intellektuell funktionsnedsättning kan medföra.</p>	
Nyckelord:	Intellektuell funktionsnedsättning, känslan av sammanhang (KASAM), välfärdsteknologi, begriplighet, hanterbarhet, meningsfullhet
Sidantal:	68
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	30.10.2022

MASTER'S THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Health promotion (Master)
Identification number:	8800
Author:	Jonathan Witick
Title:	Welfare technology as support to achieve the sense of coherence, SOC, for people with intellectual disabilities
Supervisor (Arcada):	Arola Annikki
Commissioned by:	-
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of the literature study was to investigate, on the basis of previous research, how people with intellectual disabilities can achieve a sense of coherence, SOC, with the support of welfare technology. People with intellectual disabilities can in several respects belong to a vulnerable group in society, where the requirements for active citizenship and current information are increasingly digitalized. This at the same time as issues such as participation, equality and self-determination are discussed within different parts of society. It is not only society that is digitalized, but also specific services that are provided to people with intellectual disabilities in the hope of increasing the quality of the service and finding cost-effective solutions. The research questions were divided into three questions about how people with intellectual disabilities can achieve comprehensibility, manageability and meaningfulness with the support of welfare technology.</p> <p>The results in the literature study were based on searches in the databases EBSCO (CINAHL with fulltext & Academic Search Complete), Sage and PubMed and resulted in 26 researches. Research was analyzed using a qualitative content analysis with an inductive approach, which resulted in six main categories and ten subcategories. The main categories were experiences, the development of skills, support and challenges in using welfare technology, accessibility, independence and social interaction. The results of the study were discussed based on the theoretical frame of reference, the sense of coherence, SOC.</p> <p>In the conclusion, it is highlighted that welfare technology can support people with intellectual disabilities to achieve the sense of coherence SOC, but it requires adaptation to the person and the disability, accessibility and support of the immediate environment. It is also highlighted that it is not always possible with welfare technology to overcome all challenges.</p>	
Keywords:	Intellectual disability, sense of coherence SOC, welfare technology, comprehensibility, manageability, Meaningfulness
Number of pages:	68
Language:	Swedish
Date of acceptance:	30.10.2022

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Terveyden edistäminen (YAMK)
Tunnistenumero:	8800
Tekijä:	Jonathan Witick
Työn nimi:	Hyvinvointiteknologia tukena kehitysvammaisten koherenssin tunteen, SOC, saavuttamisessa
Työn ohjaaja (Arcada):	Arola Annikki
Toimeksiantaja:	-
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus oli tutkia aikaisempien tutkimusten pohjalta, kuinka kehitysvammaiset voivat saavuttaa koherenssin tunnetta, SOC, hyvinvointiteknologian tuella. Kehitysvammaiset voivat monella tapaa kuulua yhteiskunnan haavoittuvaan ryhmään, jossa aktiivisen kansalaisuuden vaatimukset ja ajankohtaista tietoa digitalisoituu yhä enemmän. Samalla kun osallistumisesta, tasa-arvosta ja itsemääräämisoikeudesta keskustellaan yhteiskunnan eri osissa. Digitalisoitumisen lisäksi kehitysvammaisille tarjotaan erityisiä palveluita palvelun laadun parantamisen ja kustannustehokkaiden ratkaisujen löytämisen toivossa. Tutkimuskysymykset jaettiin kolmeen kysymykseen siitä kuinka kehitysvammaiset voivat saavuttaa ymmärrettävyyttä, hallittavuutta ja mielekkyyttä hyvinvointiteknologian tuella.</p> <p>Tutkimuksen tulokset perustuivat hakuihin tietokannoissa EBSCO (CINAHL with fulltext & Academic Search Complete), Sage ja PubMed ja johtivat 26 tutkimukseen. Tutkimusta analysoitiin kvalitatiivisella sisältöanalyysillä induktiivisen lähestymistavan avulla, jolloin tuloksena oli kuusi pääkategoriaa ja kymmenen alaluokkaa. Pääkategoriat olivat kokemukset, osaamisen kehittäminen, tuki ja haasteet hyvinvointiteknologian käytössä, saavutettavuus, itsenäisyys ja sosiaalinen vuorovaikutus. Tutkimuksen tuloksia keskusteltiin teoreettisen viitekehyksen, koherenssin tunnetta, SOC</p> <p>Johtopäätöksenä korostetaan, että hyvinvointiteknologia voi tukea kehitysvammaisten koherenssin tunnetta, SOC:in, mutta se vaatii sopeutumista persoonallisuuteen, toiminnallista vaihtelua sekä lähiympäristön saavutettavuutta ja tukea. Korostetaan myös sitä, että hyvinvointiteknologialla ei aina voida ylittää kaikkia haasteita.</p>	
Avainsanat:	Kehitysvamma, koherenssin tunne SOC, hyvinvointiteknologia, ymmärrettävyys, haallittavuus, mielekkyys
Sivumäärä:	68
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	30.10.2022

INNEHÅLL

1	Inledning.....	9
2	Bakgrund och tidigare forskning.....	10
2.1	Intellektuell funktionsnedsättning	10
2.1.1	<i>Närliggande begrepp .....</i>	11
2.1.2	<i>Följder av intellektuell funktionsnedsättning.....</i>	12
2.1.3	<i>Delaktighet i samhället .....</i>	13
2.1.4	<i>Stödbehov .....</i>	15
2.1.5	<i>Kognitivt stöd.....</i>	16
2.2	Välfärdsteknologi.....	17
2.2.1	<i>Förväntningar på välfärdsteknologi .....</i>	18
2.2.2	<i>Utmaningar kopplat till välfärdsteknologi.....</i>	20
2.2.3	<i>Välfärdsteknologins tillgänglighet.....</i>	22
2.2.4	<i>Styrande dokument .....</i>	24
2.3	Sammanfattning av tidigare forskning.....	24
3	Teoretisk referensram	27
3.1	Känslan av sammanhang, KASAM	27
3.1.1	<i>Begriplighet.....</i>	27
3.1.2	<i>Hanterbarhet.....</i>	28
3.1.3	<i>Meningsfullhet .....</i>	28
4	Syfte och frågeställningar.....	29
5	Metod.....	30
5.1	Datainsamling.....	30
5.2	Urval och kvalitetsgranskning.....	32
5.3	Analys.....	33
6	Etiska aspekter	35
7	Resultat	35
7.1	Upplevelser.....	36
7.1.1	<i>Trygghet och säkerhet.....</i>	37
7.1.2	<i>Attityder bland personal.....</i>	38
7.2	Utvecklande av färdigheter.....	38
7.2.1	<i>Exekutiva funktioner .....</i>	39
7.3	Stöd och utmaningar vid användning av välfärdsteknologi.....	39
7.3.1	<i>Anpassning för kognitiva funktioner .....</i>	40
7.3.2	<i>Utbildning & kunskap.....</i>	41

7.3.3	<i>Tekniska problem</i>	41
7.4	Tillgänglighet	42
7.4.1	<i>Digital tillgänglighet</i>	42
7.4.2	<i>Kostnad och finansiering</i>	44
7.5	Självständighet	44
7.6	Social interaktion	45
7.6.1	<i>Kommunikation</i>	46
7.6.2	<i>Sociala normer</i>	46
8	Diskussion	47
8.1	Begriplighet.....	47
8.2	Hanterbarhet.....	49
8.3	Meningsfullhet	50
8.4	Metoddiskussion.....	51
9	Slutsatser	54
Källor	.....	55

Figurer

Figur 1, Känslan av sammanhang enligt Aaron Antonosky (2005)	29
Figur 2, Litteratursökning.....	31
Figur 3, Urvalsprocess.....	33
Figur 4, Analysprocess	34
Figur 5, Resultat	36

FÖRORD

Detta mastersarbete är en del av projektet Arcada health tech hub (AHTH), som stöder kompetensutvecklingen bland studenterna med inriktning på hälsa, välbefinnande och rehabilitering. Arcada health tech hub fokuserar på att simulera scenarier och miljöer som i framtidens yrkesliv kan vara aktuella. (Arcada health tech hub 2022)

Undertecknad arbetar som ledande rehabiliteringshandledare för Kårkulla samkommun, som erbjuder service till personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra funktionsnedsättningar. Kårkulla samkommuns värdegrund är nära kopplat till det salutogena perspektivet och känslan av sammanhang, KASAM, där nyckelorden är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Kårkulla samkommun). I arbetet som ledande rehabiliteringshandledare har jag inte enbart kommit i kontakt med känslan av sammanhang utgående från en teoretisk värdegrund utan även hur det kan stödjas i praktiken. Stöd och service erbjuds till personer med intellektuell funktionsnedsättning, samt närstående och professionella, utgående från ett personcentrerat arbetssätt för att bland annat erbjuda ökad delaktighet och självständighet inom olika områden i livet. Det handlar om att ge stöd för kommunikation, hantera utmanande beteenden, stimulering, sysselsättning kognitivt stöd med mera. I arbetet som rehabiliteringshandledare har det även tydligt framkommit ökade möjligheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning i form av ett allt mera digitaliserat samhälle, men även att möjligheter ofta kan bli hinder och utmaningar. Kårkulla samkommun har under de senaste åren genomfört flera välfärdsteknologiska projekt som bland annat involverat pekplattor som stöd för kommunikation, sysselsättning och stöd på distans. Genom dessa projekt har ett personligt intresse skapats för hur personer med intellektuell funktionsnedsättning kan dra nytta av välfärdsteknologi. Detta intresse har resulterat i denna studie.

Även om denna studie utförts av en person har det under processens gång involverat flera personer som genom sitt stöd skapat de rätta förutsättningarna för att möjliggöra denna studie. Ett stort tack önskas riktas till Annikki Arola och Ira Jeglinsky-Kankainen som gett värdefull input och stöd vilket har varit av stor vikt för utformandet av denna studie. Ett stort tack riktas även till den närmaste familjen som på olika sätt ställt upp med mer än vad någon har kunnat begära.

1 INLEDNING

I dagens samhälle digitaliseras allt fler grundläggande funktioner (World Health Organization 2011, s.183; Etene-julkaisuja, 2010, s. 28). Det finns behov av att hitta nya sätt att erbjuda och producera service på grund av en åldrande befolkning (Social- och hälsovårdsministeriet 2009), men även för att hitta mer kostnadseffektiv service (Nordens välfärdscenter 2017).

Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan på flera sätt anses tillhöra en utsatt grupp i samhället (Bakk & Grunewald 2004, s. 346). En del av utsattheten kan kopplas till utmaning i att uppnå delaktighet i samhället där personer med intellektuell funktionsnedsättning vanligtvis är i behov av stöd av personer i näromgivningen (Möller & Nyman 2003, s. 117). Genom att inte vara delaktig i samhället har personer med intellektuell funktionsnedsättning inte likadana möjlighet som andra att påverka sitt eget liv (Gardelli 2012, s. 164; Lindqvist 2008, s. 8). Att leva så självständigt som möjligt är något som samhället strävar efter, vilket kan vara utmanande för personer med intellektuell funktionsnedsättning som kan ha svårigheter med att framföra sin egen talan (Gardelli 2012, s. 186–187). Detta kan i sin tur leda till bristande samhällsstöd jämfört med andra personer i samhället (Gardelli 2012, s. 186–187).

Välfärdsteknologi får en allt en större plats i samhället (Sandberg 2019, s. 195) och förväntas kunna erbjuda stöd för ökad delaktighet, trygghet, självständighet och ökade möjligheter för användarna (Nordens välfärdscenter). Att uppnå ökad självständighet, hantera vardagen, få nödvändig information och öka välbefinnande bygger till allt större del på att delta i det digitala samhället. För de personer som inte har färdigheter använda eller tillgång till det digitala samhället riskerar att exkluderas från samhället och dess tjänster (Etene-julkaisuja, 2010, s. 28). Detta sker samtidigt som ökade rättigheter och möjligheter till delaktighet, inkludering och självständighet lyfts fram genom bland annat FN konventionen om rättigheter och för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Suomen YK-liitto 2015) och EU:s EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 (Europeiska kommissionen 2021).

Litteratur och forskning visar på att välfärdsteknologi kan fylla en viktig funktion för personer med intellektuell funktionsnedsättning, inte enbart för samhällsengagemang utan även som stöd i vardagen (Gardelli 2012, s. 167). Välfärdsteknologi kan anses vara ett av det viktigaste stödet för ett mer självständigt liv för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Wikman 2012, s. 17, 26–27).

2 BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

Bakgrunden för denna studie bygger på närmare beskrivning och definition av intellektuell funktionsnedsättning och välfärdsteknologi baserat på litteratur och tidigare forskning. Litteraturen och tidigare forskning tar även fram vilka möjligheter och utmaningarna som vanligtvis förekommer i användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

2.1 Intellektuell funktionsnedsättning

Intellektuell funktionsnedsättning innehåller olika kategoriseringar och variationer av tillstånd och kan därför ses som ett samlingsbegrepp (Bakk & Grunewald 2004, s.19; FDUV) som varierat under historien samt i olika kulturer (Granlund & Göransson 2019, s. 12). Attityder och betraktelsesätt emot personer med intellektuell funktionsnedsättning har historiskt sätt förändrats i strävan efter att i allt lägre grad använda stämplande terminologi (FDUV).

Intellektuell funktionsnedsättning kan ses som ett tvådelat begrepp där den ena delen kan ses som en personlig egenskap medan den andra delen kan ses som något som uppstår i interaktion mellan personen och miljön (Granlund & Göransson 2019, s. 12). Beskrivningar av intellektuell funktionsnedsättning varierar bland annat beroende på vilket av dessa delar eller både delar som betraktas Granlund & Göransson 2019, s. 12. Granlund & Göransson (2019) sammanfattar intellektuell funktionsnedsättning som att en person har svårigheter att lagra och använda sig av kunskapen i praktiken samt hantera och ta del av information (Granlund & Göransson 2019, s. 12). Bakk & Fundewald (2004) och Svensson & Söderman (2012) samt Granlund & Göransson (2019) lyfter fram att den gemensamma faktorn gällande intellektuell funktionsnedsättning är en hämmad

intellektuell utveckling som bland annat kan vara ett resultat av en hjärnskada (Bakk & Grunewald 2004, s.19; Svensson & Söderman 2012, s. 23) som kan leda till svårigheter i att självständigt klara av vardagen (Granlund & Göransson 2019, s. 12).

FDUV, som är en intresseorganisation för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning i Finland, rekommenderar att begreppet intellektuell funktionsnedsättning används. FDUV anser att begreppet utvecklingsstörd bör undvikas, men att utvecklingsstörning i viss mån kan användas. FDUV lyfter även fram att begreppet intellektuell funktionsnedsättning används av i den svenska versionen av den internationella diagnosmanualen DSM-5. (FDUV).

Denna studie ämnar följa FDUV:s rekommendationer och genomgående använda begreppet intellektuell funktionsnedsättning för att skapa en tydlighet för läsaren, om det inte uttryckligen används ett mer snävt eller omfattande begrepp som behöver framkomma utgående från kontexten.

2.1.1 Närliggande begrepp

Funktionsnedsättning som ett bredare begrepp definieras som en bestående nedsättning av den psykiska, fysiska eller den kognitiva funktionsförmågan (Europeiska kommissionen 2010, s.3; Nordlund-Spiby 2018). Enligt Gotthard (2007) är funktionsnedsättning ett begrepp som enbart skildrar en persons utmaningar i relation till ett specifikt sammanhang (Gotthard 2007, s. 10). Detta kan leda till att personer med samma funktionsnedsättning kan vara olika mycket hämmande beroende på levnadssituationen, miljön och sociala relationer med mera (Gotthard 2007, s. 10).

Begreppet handikapp är en äldre version begreppet funktionshinder (Svensson & Söderman 2012, s.22) och används inte längre i vetenskapliga texter på grund av att det kan uppfattas som att en person nedvärderas (Nordlund-Spiby 2018). Begreppet handikapp finns trots allt kvar i användning inom finsk lagstiftning även om det håller på att fasas ut (Nordlund-Spiby 2018). Nordlund- Spiby (2018) anser att valet att använda rätt begrepp bidrar till konstruktiv samhällsutveckling.

Ett nytt begrepp vid namn funktionsrätt har börjat användas som definieras som att alla människor har rättighet till ett fungerande liv trots graden av funktionsnedsättning. Begreppet funktionsvariation definieras som att alla människor har olika styrkor, svagheter, förmågor och oförmågor. Funktionsvariationer kan ses som något annat än den rådande normen eller det normala vad gäller den psykiska, fysiska eller kognitiva funktionen. (Nordlund-Spiiby 2018)

Begreppet kognitiv funktionsnedsättning kan även användas men syftar till en bredare och mer omfattande funktionsnedsättning och inkluderar även andra funktionsnedsättningar som tangerar den kognitiva förmågan så som ADHD, demens och autismspektrumtillstånd (FDUV).

2.1.2 Följder av intellektuell funktionsnedsättning

Vid intellektuell funktionsnedsättning är det vanligt att det förekommer andra funktionsnedsättningar så som motorisk funktionsnedsättning (Bakk & Grunewald 2004, s.20), hörselnedsättning, synnedsättning, cerebral pares samt epilepsi, psykiska störningar och autismspektrumtillstånd (AST), ADHD, demens och icke kategoriserade tillstånd är även de vanligt förekommande funktionsnedsättningarna (Möller & Nyman 2003, s. 111). Vilket typ av funktionsnedsättning som personen har varierar i vilken grad funktionsnedsättningarna påverkar varandra. På grund av detta är en persons funktionsnedsättning unik och bör därför även bemötas därefter (Wilder & Granlund 2019, s. 21). Gardelli (2012) påpekar att funktionsnedsättning endast bör ses som en del av individens sociala förhållande tillsammans med etnicitet och ålder med mer (Gardelli 2012, s. 163–164). Intellektuell funktionsnedsättning är en livslång funktionsnedsättning och bör ses inte som en sjukdom (Gotthard 2007, s. 40). Winlund (2019) lyfter fram att den intellektuella förmågan kan variera i stor omfattning bland personer med intellektuell funktionsnedsättning (Winlund 2019, s. 226).

Funktionsnedsättningen uppstår som en följd av den hämmade intellektuell utveckling i förhållande till miljön och samhällets krav (Bakk & Grunewald 2004, s. 29; Gotthard 2007, s. 40). Winlund (2019) lyfter fram att funktionshinder uppstår när en person med funktionsnedsättning har svårigheter att kompensera för funktionsnedsättningen, vilket

skapar utmaningar i vardagen (Winlund 2019, s. 226). Personer med funktionsnedsättningar representerar inte en homogen grupp av människor och kan således inte beskrivas utgående från grupp tillhörighet utan bör först och främst ses som unika individer (Bakk & Grunewald 2004, s. 25; Nordlund-Spiby 2018). Winlund (2019) påpekar att personer med funktionsnedsättning, varav en del är personer med intellektuella funktionsnedsättning, är en heterogen grupp där svårigheter inom olika delar av livet är den enda gemensamma faktorn (Winlund 2019, s. 226).

2.1.3 Delaktighet i samhället

Genom historien har personer med intellektuell funktionsnedsättning diskriminerats och varit exkluderade från samhället och på så sätt inte haft samma möjligheter som andra att påverka sitt eget liv (Gardelli 2012, s. 164; Lindqvist 2008, s. 8). Bakk & Fundewald (2004) och Blomberg (2006) lyfter fram att personer med intellektuella funktionsnedsättning under de senaste årtiondena alltmer börjat integreras i samhället i samband med att begreppet delaktighet blivit mer aktuellt (Bakk & Grunewald 2004, s. 171, 261; Blomberg 2006, s. 191). Begrepp så som integration och normalisering har varit en viktig del i förändringen från behov till rättigheter (Blomberg 2006, s. 191).

Personer med funktionsnedsättningar har rätt till delaktighet i samhället (Europeiska kommissionen 2021; Suomen YK-liitto 2015). Dagens samhälle strävar till alla människors lika värde och full delaktighet i samhället med samma levnadsvillkor, vilket även inkluderar personer med intellektuell funktionsnedsättning (Gardelli 2012 s. 164–165). Personer med intellektuell funktionsnedsättning är mer inkluderade i samhället än någonsin tidigare genom historien (Gardelli 2012, s. 186). Lindqvist (2008) lyfter fram att delaktighet i botten handlar om mänskliga rättigheter och demokrati (Lindqvist 2008, s. 7).

Gardelli (2012) påpekar att det i forskning framkommer att trots framsteg gjorts diskrimineras och marginaliseras personer med funktionsnedsättning fortsättningsvis jämfört med övriga i samhället och att levnadsstandarden är längre för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning jämfört med andra i samhället (Gardelli 2012, s. 165). Lindqvist (2008) lyfter fram att personer med intellektuell funktionsnedsättning har begränsade möjligheter till delaktighet i samhället samt att inkludering i samhället först och främst fokuserats vid de redan befintliga samhällsstrukturerna (Lindqvist 2008, s. 8).

Byråkrati, otydliga tillvägagångssätt, icke anpassade byggnader med mera skapar hinder för aktivt medborgarskap för personer med funktionsnedsättning (Lindqvist 2008, s. 8). Miljön är en viktig faktor som kan medverka till främjandet eller hindrandet av personers inkludering och deltagande i sociala, politiska och kulturella livet (World Health Organization 2011, s.193). Att skapa en tillgänglig miljö som innefattar information, kommunikation, transport, tillgång till byggnader med mera gynnar inte endast personer med funktionsnedsättning utan även andra grupper i samhället (World Health Organization 2011, s.193).

Enligt Blomberg (2006) har merparten av forskningen kring vuxna personer med en intellektuell funktionsnedsättning fokuserats vid själva funktionsnedsättningen som begrepp och ur ett historiskt perspektiv (Blomberg 2006, s. 13). Enbart en begränsad del av forskningen lyfter fram ämnen så som delaktighet, integrering i samhället, inklusion, medborgarskap med mera (Blomberg 2006, s. 13).

I västvärlden har lagar och förordningar skapats för att bland annat personer med intellektuell funktionsnedsättning skall ha samma rättigheter som övriga medborgare. (Blomberg 2006, s. 191). Trots all lagar och förordningar påpekar Blomberg (2006) att många undersökningar och rapporter lyfter fram att i jämförelse med andra individer har personer med funktionsnedsättning lågt deltagande i samhället, upplever stigma och negativa attityder gentemot funktionsnedsättningen, lägre inkomst och lägre utbildning (Blomberg 2006, s. 191). Dagens utmaning för personer med intellektuell funktionsnedsättning är inte längre att de blir åsidosatta av samhället i form av segregation utan att det i dagens samhälle saknas möjlighet att påverka den egna servicen (Gardelli 2012, s. 166).

I dagens samhälle är det eftersträvt att leva så självständig som möjligt och förväntningarna är att individer skall vara en aktiv del i samhället samt ha ett oberoende och självständigt liv. Individualiseringen kan vara utmanande för personer som på grund av en funktionsnedsättning har svårigheter med att framföra sin egen talan och riskerar därför få ett sämre stöd av samhället än andra. (Gardelli 2012, s. 186–187)

2.1.4 Stödbehov

Med hjälp av rätt stödåtgärder är det möjligt att kompensera för funktionsnedsättningen (Bakk & Grunewald 2004, s. 25). På vilket sätt och grad det är möjligt att kompensera för funktionsnedsättningarna för att förhindra funktionshinder beror till stor del på vilken intellektuell förmåga det handlar om (Winlund 2019, s. 226).

Gotthard (2007) påpekar att stödet till personer med intellektuell funktionsnedsättning bör fokuseras vid att kompensera för de utmaningar som skapas på grund av funktionsnedsättningen men inte heller stöda mer än vad personen behöver (Gotthard 2007, s. 18). Målet med stöd är att personer med intellektuella funktionsnedsättning kan ha en känsla av att självständigt klara av vardagen så långt det är möjligt samt leva på de sätt hen själv önskar (Gotthard 2007, s. 18). Personer i omgivningen spelar en avgörande roll i att se möjligheterna för delaktighet och aktivt stöda personen genom bland annat hjälpmedel (Winlund 2019, s. 226). Omgivningens roll i att stöda i hur funktionsnedsättningarna kan kompenseras blir allt viktigare ju svårare den intellektuella funktionsnedsättningen är (Wilder & Granlund 2019, s. 22). Personer med intellektuell funktionsnedsättning är en utsatt grupp i samhället som i hög grad är i behov av stöd av omgivningen och andra personer (Bakk & Grunewald 2004, s.346).

Thunberg (2019) konstaterar att det till större del fokuserats vid den fysiska tillgängligheten och att tillgänglighet vad gäller kommunikation och information ligger efter i utvecklingen. Dock erbjuder bland annat allt fler offentliga webbsidor ökad tillgänglighet med hjälp av lättläst text, talsyntes, tecken och symboler. Att erbjuda ökad tillgänglighet vad gäller kommunikation och information är även till stor nytta för många andra än personer med intellektuell funktionsnedsättning, bland annat på grund av att samhället alltmer blir mångkulturellt (Thunberg 2019, s. 71–72).

På grund av funktionsnedsättningen kan personer med intellektuell funktionsnedsättning vara i stort behov av stöd från andra människor i samhället för att klara av vardagen (Gotthard 2007, s. 14; Gardelli 2012, s. 186). För personer med intellektuell funktionsnedsättning är det mer utmanande att ha förståelse samt meddela näromgivningen då det skett förändringar samt själv beskriva vilka åtgärder som behöver göras (Winlund 2019, s. 226). Intellektuell funktionsnedsättning kan medföra utmaningar att hantera och använda

sig av erfarenheter vilket kan leda till utmaningar med att föra ett samtal på ett sådant sätt som förväntas av en person i jämförbar ålder (Gotthard 2007s. 14). Det är även vanligt att vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning jämförs och bemöts som ett barn (Gotthard 2007, s. 13).

Winlund (2019) menar att personer med intellektuella funktionsnedsättning har svårare att självständigt kompensera för funktionsnedsättning än övriga personer med funktionsnedsättning (Winlund 2019, s. 226). I utvecklandet av kunskaper och färdigheter är det vanligt att personer med inte intellektuella funktionsnedsättning behöver mer tid och upprepningar (Bakk & Grunewald 2004, s.22).

2.1.5 Kognitivt stöd

Den kognitiva förmågan, som även benämns som intelligens i vardagsspråk, inverkar på hur en person hittar lösningar på utmaningar i vardagen samt uppfattar sin omvärld (Wilder & Granlund 2019, s. 22). Den kognitiva förmågan är därför avgörande för hur en person har förmåga att planera för att kompensera för andra funktionsnedsättningar (Wilder & Granlund 2019, s. 22). De kognitiva funktionerna stärks och förädlas och under hela livet, medan utvecklingen av de kognitiva funktionerna hos person med intellektuell funktionsnedsättning hämmats (Svensson & Söderman 2012, s. 25). De utmaningar som det i sin tur kan föra med sig är att bristande förmåga att handskas både med sig själv och omgivningen (Svensson & Söderman 2012, s. 25). Svensson & Söderman (2012) lyfter fram att den kognitiva funktionen ligger som grund för att en person skall kunna skapa sig en uppfattning om både sig själv och omvärlden (Svensson & Söderman 2012, s. 25). De kognitiva funktionerna kan ses som planera, analysera, möjligheter att lära sig, minnas, tankemönster samt fastställande av beslut (Svensson & Söderman 2012, s. 25; Bakk & Grunewald 2004, s.21). Att ha en fungerande minnesfunktion är en central del i att ha en fungerande vardag och kan bland annat innefatta att veta när man skall ta medicin, inte upprepa handlingar, veta vad som behöver köpas från butiken och var personen lagt sina saker (Levén 2019, s. 49). Eftersom minnesfunktionen är en central del i ett självständigt liv är följderna av problem med minnet ett beroendeskap av personer i omgivningen (Levén 2019, s. 49). För att kompensera för en bristande kognitiv förmåga vid intellektuell funktionsnedsättning kan hjälpmedel användas (Svensson & Söderman 2012, s.147).

Dessa hjälpmedel kan bland annat vara stöd för planering och med tidsuppfattning skapa en tydligare struktur som i sin tur kan leda till ökad begriplighet (Svensson & Söderman 2012, s.147).

Användning av symboler och lättläst information samt kognitiva hjälpmedel är några exempel på hur den fysiska och sociala miljön kan anpassas för att uppnå ökad delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Kognitiva hjälpmedel kan vara digitala så som GPS, smarttelefon, tidshjälpmedel, kommunikationshjälpmedel med mera. Det finns även individuellt anpassade hjälpmedel som finns till hands där aktiviteterna utförs till exempel vid matlagning, toalettbesök för att stöda med rutiner och instruktioner i syfte att öka självständigheten (Möller & Nyman 2003, s. 117).

2.2 Välfärdsteknologi

Nordens välfärdscenter definierar välfärdsteknologi som teknik som erbjuder stöd, förebygger samt tillhandahåller välfärdslösningar så som ökad delaktighet, trygghet, självständighet samt aktivitet för individer oavsett ålder eller funktionsnedsättning. Användarna av välfärdsteknologi är personer i behov av stöd och professionella inom offentliga sektorn. (Nordens välfärdscenter)

Enligt Socialstyrelsen (2019) finns ingen allmän definition av välfärdsteknologi men den definieras som digital teknik som strävar till att öka eller upprätthålla självständighet, delaktighet, trygghet, livskvalitet för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har eller riskerar få en funktionsnedsättning (Socialstyrelsen 2019; Socialstyrelsen 2020). Enligt Socialstyrelsen (2019) finns det inga begränsningar utanför definitionen för vad välfärdsteknologi är (Socialstyrelsen 2019). Dock bör välfärdsteknologi utgå från värderingarna god vård och omsorg och baseras på kriterier så som säker, kunskapsbaserad, effektiv, tillgänglig, jämlik samt personcentrerad (Socialstyrelsen 2020). Skillnaden mellan välfärdsteknologi och andra hjälpmedel är att välfärdsteknologi alltid är digital teknik medan hjälpmedel kan vara digital teknik men innehåller även annat (Kunskapsguiden 2021). Till exempel kan en applikation vara både välfärdsteknologi och ett hjälpmedel medan till exempel en rullstol enbart är ett hjälpmedel (Kunskapsguiden 2021). Välfärdsteknologi kan bland annat bestå av informations- och kommunikationstjänster

(IKT), GPS-funktioner, applikationer, kognitiva hjälpmedel, internetjänster, digitala trygghetsalaram, videokommunikation med mera (Nordens välfärdscenter; Socialstyrelsen 2020). Olika begrepp på välfärdsteknologi används inom hälso- och sjukvården så som televård, telerehabilitering samt telemedicin. Informations- och kommunikationsteknik (IKT) kan definieras som något som stödjer kommunikation, hantering av information samt möjligheten att samspela utan hinder vad gäller tid och rum. IKT kan därför ses som ett omfattande begrepp som även kan innefatta telekommunikationsteknologi så som telehälsa eller telehealth. Då IKT används inom hälso- och sjukvården i syfte att förbättra, tillämpa samt utveckla vård, hälsa och omsorg kallas det ofta för eHälsa. (Wikman 2012, s. 17–19; World Health Organization 2019, s. 1).

Begreppet digital hälsa är nära sammankopplat med eHälsa och kan ses som ett mer omfattande begrepp som inkluderar andra områden så som artificiell intelligens (AI), genetik och big data (World Health Organization 2019, s. 1). Däremot finns ingen egentlig definition av begreppet e-Hälsa. (World Health Organization 2019, s.1). En vanligt förekommande definition är att eHälsa är teknologi som avses för att stödja och erbjuda utökade möjligheter för mänsklig aktivitet framom att ersätta den mänskliga kontakten (Wikman 2012, s. 22).

I denna studie kommer begreppet välfärdsteknologi användas som ett samlingsbegrepp för teknologiska lösningar i enlighet med Nordiska välfärdscenter:s definition av välfärdsteknologi (Nordens välfärdscenter). Närliggande begrepp till välfärdsteknologi förekommer där det kontexten kräver en mer specifik eller mer omfattande beskrivning av teknologin.

2.2.1 Förväntningar på välfärdsteknologi

Under senaste 25 åren har välfärdsteknologi fått allt större plats i politiken och medierna (Sandberg 2019, s. 195; Nordens välfärdscenter 2017). Informations- och kommunikationsteknik (IKT) blir en alltmer väsentlig del i människors liv och samhällsutvecklingen överlag, till den grad att det kan anses vara en grundförutsättning för att ta del av t.ex. hälso- och sjukvård (Sandberg 2019, s. 195). Det finns höga förväntningar på att välfärdsteknologi skall kunna reformera sjukvården samt öka personers delaktighet samt erbjuda

ökat ansvarstagande och engagemang gällande människors egen hälsa (Sandberg 2019, s. 201). Trots ett stort intresse och förväntningar på välfärdsteknologiska möjligheter har färre nya välfärdsteknologiska lösningar implementerats än förväntat (Nordens välfärdscenter 2017). I Norden befinner sig välfärdsteknologi i ett avgörande skede där processen bör gå vidare från pilotprojekt till en mer integrerad del av samhällsservicen (Nordens välfärdscenter 2017).

På grund av stort intresse gällande välfärdsteknologi har en stor mängd implementeringar gjorts utan en omsorgsfull genomgång av dess följder gällande fördelar och nackdelar. WHO:s rapport lyfter även fram en oro kring ett stort intresse och ett stort antal kortlivade implementeringar, trots bristande kunskap i hur det påverkar hälsosystem samt personers välbefinnande. WHO:s rapport framhåller att en noggrann utvärdering av välfärdsteknologi bör göras som belägg för att integrering och användning av teknologin, i syfte att förbättra människor hälsa samt minska hälsoskillnader. (World Health Organization 2019, s. 1–2)

Enligt STM:s pressmeddelande 15.10.2009 behöver man utveckla nya sätt att producera tjänster inom den privata och offentliga sektorn på grund av den åldrande befolkningen där välfärdsteknologi nämns som ett exempel på nya utvecklingsområden (Social- och hälsovårdsministeriet 2009). Det blir allt viktigare att hitta teknologiska lösningar för att uppnå kostnadseffektiva lösningar (Nordens välfärdscenter 2017). Det har under en längre tid skett stora teknologiska förändringar inom social- och hälsovården (Etene-julkaisuja 2010, s. 8, 28). I det moderna samhället har teknologin en central roll och det gemensamma målet med välfärdsteknologi bör sträva till att ta vara på de fördelar som teknologin kan medföra samt att minimera negativa följder av teknologin. (Etene-julkaisuja 2010, s. 8, 28).

Mycket uppmärksamhet har riktats till hur välfärdsteknologi används men det borde enligt Sandberg (2019) ställas fler frågor kring välfärdsteknologins betydelse för människors upplevelse och erfarenheter (Sandberg 2019, s. 212). Det lyfts ofta fram det resultat som teknologin hoppas uppnå medan det negativa resultatet ofta uteblir (Sandberg 2019, s. 212). Kaivo-Oja (2016) påpekar att det är viktigt att noga överväga hur människors välbefinnande kan förbättras med hjälp av välfärdsteknologi (Kaivo-Oja 2016, s.88). Användningen av välfärdsteknologi bör medföra samma etiska frågeställnings som vid andra

typer av service (Etene-julkaisuja 2010, s. 28). Merilampi et al. (2017) lyfter fram att användningen av välfärdsteknologi skall underlätta arbetet för personalen och inte bidra till extra arbete (Merilampi et al. 2017, s.13). Ett av målen med välfärdsteknologi inom hälso- och sjukvården är att underlätta för kommunikationen mellan professionella och individen (Wikman 2012, s. 19).

Det finns ett ökat behov av vård och rehabilitering utgående från den demografiska utvecklingen, som tyder på ett minskat antal personer i arbetsför ålder samt åldrande befolkning, vilket skapar en klyfta mellan behoven och tillgängliga resurser (Wikman 2012, s. 26). Eftersom även användningen av välfärdsteknologi visat på stor potential inom social- och hälsovården har även användningen av teknologin utökats (Wikman 2012, s. 17, 26; Merilampi et al. 2017, s. 3).

Välfärdsteknologi är en viktig del för att uppnå målsättningarna inom, vård, hälsa och omsorg inom EU och är även prioriterat inom Världshälsoorganisationen, WHO (Wikman 2012, s. 17–18). Enligt Sirkka (2017) kan välfärdsteknologi öka personers deltagande och tillgänglighet i samhället (Sirkka 2017, s. 21), men även ökad självständighet, jämlikhet samt ett fungerande liv (Wikman 2012, s. 17, 26–27; Gardelli 2012, s. 166). Då förutsättningarna är de rätta kan välfärdsteknologi erbjuda ökad självständighet, trygghet samt meningsfullhet (Etene-julkaisuja, 2010, s. 8).

2.2.2 Utmaningar kopplat till välfärdsteknologi

Alltmer fundamentala funktioner i samhället digitaliseras samt erbjuds och organiseras genom informations- och kommunikationsteknik (World Health Organization 2011, s.183; Etene-julkaisuja, 2010, s. 28). Allt fler saker automatiseras och framställs ofta som kostnadseffektivt i jämförelse med mänskliga resurser. Detta kan dock skapa utmaningar för personer med funktionsnedsättningar som ofta behöver ett mer anpassat stöd (World Health Organization 2011, s.183).

Nya välfärdsteknologier prövas, tolkas, misstolkas, används och avfärdas, och kan därför inledningsvis väcka ett intresse och uppfattas som spännande men även som krångliga samt skrämmande (Sandberg 2019, s. 209–213). För att välfärdsteknologi skall kunna

leva upp till dess potential behöver den stämma överens med användarens behov och vanor (Sandberg 2019, s. 209–213; Merilampi et al. 2017, s. 13) samt vilka möjligheter teknologin har att erbjuda (Etene-julkaisuja, 2010, s. 8). Om detta inte sker är det en stor risk att utvecklingen av tekniken inte kommer till någon nytta (Sandberg 2019, s. 214). Välfärdsteknologin är ofta nischad och blir på grund av den snabba utvecklingen snabbt föråldrad på grund av att användarna använder teknologin under en begränsad tid (Sandberg, s. 212–213; World Health Organization 2011, s.186). Detta leder enligt Sandberg (2019) till att användarna behöver vara uppdaterade och insatta i nya versioner eller helt nya teknologier (Sandberg 2019, s. 213). Ny teknologi är sällan från början anpassad för personer med funktionsnedsättning. Lösningar för tillgänglighet överförs inte alltid till nya versioner av teknologi (World Health Organization 2011, s.186).

På grund av att teknologi behöver underhållas är det av stor vikt att säkerställa sig om att teknologin fungerar som planerat och att tillräckliga resurser finns tillgängliga för underhåll (Etene-julkaisuja, 2010, s. 8–9). Det behöver även finnas med vilka tillvägagångssätt som skall användas ifall tekniken inte fungerar som planerat (Etene-julkaisuja, 2010, s. 8–9). De fördelar som digitaliseringen för med sig grundar sig på att individer är aktiva men användning av internet, sociala medier samt mobilapplikationer (Kaivo-Oja 2016, s. 84). Sandberg (2019) lyfter fram att det i diskussion och debatter kring välfärdsteknologi ofta tas som en självklarhet att personer har media- och informationsfärdigheter (Sandberg 2019, s. 213).

Vanlig informations- och kommunikationsteknik så som tv, internet och telefon är ofta inkompatibla med andra typer av hjälpmedel. I utvecklandet av ny informations- och kommunikationsteknik bör de vanligaste funktionerna rikta sig till en breddare mängd användare, vara anpassningsbar samt att utrustning kan anslutas till utrustning med andra gränssnitt. Personer med funktionsnedsättning bör ha samma möjligheter till val av informations- och kommunikationsteknik vad gäller kvalitet och pris som övriga befolkningen. (World Health Organization 2011, s.184)

Digitaliseringen har tillsammans med bland annat globalisering och kommersialisering lett till ett mer komplext samhälle där kommunikationssystem är en central del. På grund av detta anser Sandberg (2019) att man bör öka kunskapen och vara kritisk till digitaliseringen för att ta vara på de möjligheter som den kan skapa. Digitalisering kan på grund

av detta leda till skapandet av vad Sandberg kallar för digitala klyftor i samhället. (Sandberg 2019, s. 204–205)

2.2.3 Välfärdsteknologins tillgänglighet

Möjligheten till att själv hantera sin vardag och välbefinnande samt att ta del av rekommendationer handlar till allt större del om att använda internet och hitta information (Etene-julkaisuja, 2010, s. 28). Det bör lyftas fram en oro att alla individer inte har tillgång till eller färdigheter för detta, vilket kan resultera till att en del individer kan uteslutas från dessa tjänster (Etene-julkaisuja, 2010, s. 28). Enligt Gardelli (2012) har personer med intellektuell funktionsnedsättning i lägre grad tillgång till informations- och kommunikationsteknik och internet än andra, vilket ledet till en samhällsklyfta (Gardelli 2012, s. 168).

Välfärdsteknologi erbjuder både utmaningar och möjlighet för människor i olika åldrar, vilket även inkluderar personer med funktionsnedsättning. (Gardelli 2012, s. 166). Forskning visar på att välfärdsteknologi kan fylla en viktig funktion och erbjuda personer med funktionsnedsättningar ökade möjligheter att påverka sitt eget liv (Gardelli 2012, s. 167). Trots dessa möjligheter finns det även hinder för användningen av välfärdsteknologi för personer med funktionsnedsättningar, vilket bland annat kan vara tillgång och själva utformningen av tekniken (Gardelli 2012, s. 167). Att få tillgång till digital information skapar även möjligheter för personer med funktionsnedsättning då det kan eliminera fysiska, transport- och kommunikationshinder (World Health Organization 2011, s.184). Tillgängligheten till välfärdsteknologi anses vara nödvändig för att människor skall kunna delta i samhället (World Health Organization 2011, s.184).

Många av de teknologiska innovationerna använder sig av språk för att överföra ett budskap åt användaren, och i de flesta fall är språket engelska. Detta kan skapa en utmaning för personer med funktionsnedsättning som inte kan engelska. Även om själva teknologin finns är den inte nödvändigtvis anpassad och tillgänglig för personer som inte kan engelska. (Gulliksen et. al 2021, s.71–72).

Sirkka (2017) lyfter fram att öka tillgängligheten till välfärdsteknologi bör prioriteras eftersom det trots framsteg fortsättningsvis finns hinder för personer med intellektuell funktionsnedsättning att använda sig av välfärdsteknologi (Sirkka 2017, s. 25). Tillgång till tekniken är väsentlig, men Sandberg (2019) påpekar att inneha kunskap att använda sig av tekniken är det mest avgörande om tekniken skall komma i användning (Sandberg 2019, s. 204). Utmaningarna i användningen av välfärdsteknologi är ofta större för personer med funktionsnedsättning där bland annat ekonomiska, tekniska, brist på stöd, dåligt bemötande och individuella faktorer har en stor inverkan (Gardelli 2012, s. 187).

För en del personer med funktionsnedsättningar kan välfärdsteknologi vara en grundförutsättning för socialt umgänge och möjlighet till att kommunicera. Gardelli (2012) konstaterar att personer med funktionsnedsättningar jämfört med många andra grupper är i större behov att använda välfärdsteknologi för att vara en aktiv del av samhället, och Gardelli (2012) konstaterar även att delaktighet är en förutsättning för aktivt medborgarskap. Gardelli (2012) lyfter även fram att många hinder kunde undvikas genom ökad kunskap kring förutsättningarna för personer med funktionsnedsättningar för myndigheter, politiker, skolor, personal och framför allt personerna själva samt anhöriga. (Gardelli 2012, s. 186–187)

Standarden för tillgänglighet inom välfärdsteknologi är långt efter andra standardsområden så som till exempel inom kollektivtrafik och boende (World Health Organization 2011, s.185). Tillgängligheten bör tas med från början i utveckling av ny välfärdsteknologi så att personer med funktionsnedsättning får ta del av samma fördelar som övrig befolkning. (World Health Organization 2011, s.184). En annan begränsande faktor för tillgången till teknologi är den höga kostnaden. En studie i Storbritannien lyfter fram att kostnaden för dator, internet och hjälpmedel står för den vanligaste orsaken till att personer med funktionsnedsättning inte använder internet (World Health Organization 2011, s.186).

Det är viktigt att inte endast fokusera på användningen utan även brist på användningen av välfärdsteknologi eftersom det kan leda till utanförskap (Sandberg 2019, s. 213). Om det till exempel endast via internet erbjuds möjlighet att få tillgång till information om läkemedel, sjukvård, behandlingar med mera, leder det till svårigheter för personer som

inte använder eller har begränsningar gällande användningen av teknologin, vilket kan leda till utanförskap (Sandberg 2019, s. 213).

2.2.4 Styrande dokument

EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030 lyfter bland annat fram att tillgängligheten till välfärdsteknologi och virtuella miljöer är en av förutsättningarna för att försäkra sig om rättigheter och ett fullt deltagande i samhället med samma förutsättning som för andra. En mängd EU-regler har införts det senaste årtiondet för att skapa ökad tillgänglighet inom EU för personer med funktionsnedsättning. Dessa EU-regler innefattar bland annat direktiv om audiovisuella medietjänster och upphovsrättslagstiftning, direktiv gällande webbtillgänglighet, kodex för elektronisk kommunikation samt standarder för tillgänglighet som stöd för utvecklandet samt formgivning av informations- och kommunikationsmiljöer. Genom att driva fram digitaliseringen kan välfärdsteknologi erbjuda mer skräddarsydda lösningar både i hemmet och på distans. För att detta skall kunna ske krävs att hinder för tillgängligheten elimineras samt att det görs ökade insatser gällande digital kompetens för personer med funktionsnedsättningar (Europeiska kommissionen 2021).

EU:s handikappstrategi lyfter bland annat fram att personer med funktionsnedsättningar skall ha möjligheter att utnyttja den fysiska miljön men även digitala system, färdmedel och andra resurser på lika villkor som övriga befolkningen. Det nämns bland annat att det inom EU är endast 5% av de offentliga webbplatserna som följer standarden för webbtillgänglighet. (Europeiska kommissionen 2010, s. 5)

World health organization (2011) lyfter fram att forskning visar att personer med funktionsnedsättning använder sig betydligt mindre av webben än övriga befolkningen. Få offentliga webbplatser kan klassas tillgängliga och vad gäller kommersiella webbplatser kan ännu färre räknas som tillgängliga. (World Health Organization 2011, s. 185)

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

EU-projektet EuroConnect:s målsättning var att studera om personer med funktionsnedsättning utan tidigare erfarenheter av välfärdsteknologi lärde sig använda

välståndsteknologi för ökad aktivitet i samhället. Resultatet av studien visar på att personer med funktionsnedsättning med stöd av välfståndsteknologi resulterade i ökad livskvalitet och ökad möjlighet att påverka sitt eget liv. Ökad självständighet var även ett positivt resultat där personer med funktionsnedsättning i högre grad kunde vara utan stöd från anhöriga och assistenter. Deltagarna i studien ansåg att användningen av välfståndsteknologin inverkar positivt på den egna självbilden, vilket även kunde bekräftas av anhöriga. Deltagarna gav uttryck för att känslan av att ha en uppgift, vara behövd och vara efterfrågad var väsentligt för välbefinnande och gav känslan av meningsfullhet. Användningen av välfståndsteknologi gav även känslan av ökat socialt sammanhang över internet men även fler möten i verkligheten. Deltagarna upplevde även att känslan av funktionsnedsättningarna minskade och att användning av välfståndsteknologi erbjöd utvecklandet och förbättring av förmågor. Studien anses tyda på att användning av välfståndsteknologi av personer med funktionsnedsättning ökar delaktighet i samhället. Resultat av studien visar att förutom de fysiska medlen behövdes mycket stöd och möjligheter för deltagarna att prova sig fram i en trygg miljö. Det var även av stor vikt att deltagarna fick använda välfståndsteknologi utgående från de egna behoven och funktionsnedsättningen. I studien fanns exempel på utmaningar som blev ett hinder för fortsatt användning av välfståndsteknologi så som funktionsnedsättning, utmaning med teknik, hjälpmedel som inte fungerade som planerat, ekonomiska problem med mera. (Gardelli 2012, s. 174–179)

FoU projektet ”dator som aktivitet för vuxna individer med utvecklingsstörning” bedrevs år 2006–2007 och genomfördes på en daglig verksamhet i Sverige bland personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra funktionsnedsättningar. Syftet med projektet var att stöda personer med grav intellektuell funktionsnedsättning och andra funktionsnedsättningar att skapa kunskap om välfståndsteknologi i verksamheten. Resultatet visar på att personer med intellektuella funktionsnedsättningar vanligtvis behöver träning under en mycket långt tid för att på ett mer självständigt sätt kunna använda sig av välfståndsteknologi. Under projektets gång kunde deltagarna, med stöd av personalen, öka aktivitetsförmågan med hjälp av välfståndsteknologi. Enligt personalen var resultat över förväntan och deltagarnas motivation att använda välfståndsteknologi ökade i samband med ökad förståelse samt kontroll gällande tekniken. Projektets resultat visade bland annat ökad initiativförmåga, förbättrad motorik, ökat självbestämmande, koncentration, uthållighet, självförtroende med mera. Resultatet baserar sig på personalens observationer och

tolkning. Personalens sätt att stöda samt inställning till välfärdsteknologi visade vara en avgörande faktor för deltagarnas utveckling i möjlighet att lära sig använda välfärdsteknologi. (Gardelli 2012, s. 180–183)

I studien ”*ICT and Intellectual Disability: A Survey of Organizational Support at the Municipal Level in Sweden*” lyfter Ramsten et al. (2017) fram att välfärdsteknologi har kommit att bli en allt viktigare del för delaktighet i samhället och social interaktion med andra. Att inte ha tillgång till välfärdsteknologi kan därför anses utgöra en risk för utanförskap. Förutom tillgång till välfärdsteknologi försvåras även användningen av teknologins snabba utveckling. Ramsten et al. (2017) påpekar att det finns stora skillnader gällande tillgång till välfärdsteknologi och möjlighet till uppkoppling till internet för personer som intellektuell funktionsnedsättning jämfört med den övriga befolkningen. Ramsten et al. (2017) lyfter även fram vikten av stöd för användning av välfärdsteknologi för unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. I användning av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning är ett dagligt stöd av personal eller närstående av stort vikt för själva användningen. Ramsten et al. (2017) drar bland annat slutsatsen att det råder brist på organisatoriskt stöd och strategier för att stöda användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning. (Ramsten et. al 2017, s. 705–712)

Ramsten (2018) lyfter fram i studien ”*Participation through ICT: studies of the use and access to ICT for young adults with intellectual disability*” att personer med intellektuell funktionsnedsättning inte alltid uppnår delaktighet i samhället även om det anses vara en grundläggande rättighet. Ramsten (2018) menar att delaktighet i dagens samhälle kräver användning av välfärdsteknologi eftersom den teknologiska utvecklingen förändrat tillgången till information, interaktion och samhällstjänster. Skillnader i delaktighet i samhället kan därför grunda sig i bland annat tillgång och användning av välfärdsteknologi. Ramsten (2018) lyfter fram att välfärdsteknologi bland annat kan fungera som stöd i sociala relation, självbestämmande, och sysselsättning. Det kunde även konstateras att användningen av välfärdsteknologi var lägre hos personer med inte intellektuell funktionsnedsättning än jämfört med andra personer i samhället. Personal visade sig uppleva svårigheter med att ge stöd för användningen av välfärdsteknologi till personer med intellektuell funktionsnedsättning. Bristande organisatoriska resurser ansågs vara en bidragande

orsak till personalen upplevelse, där personalen ansågs behöva ytterligare stöd och resurser. Ramsten (2018) påpekar att det ofta saknades strategier för hur stöd för användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Detta samtidigt som det förväntades att personal skulle erbjuda stöd i vardagen för användning av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning. (Ramsten 2018 s. 13–65)

3 TEORETISK REFERENSRAM

Denna studie utgår från Aaron Antonovskys teori om känslan av sammanhang, KASAM, som är en av den salutogena teorins grundpelare (Institutet för stressmedicin ISM 2017).

3.1 Känslan av sammanhang, KASAM

I slutet av 70-talet myntade Aaron Antonovsky begreppet känslan av sammanhang, KASAM (Winlund 2019, s. 229). Antonovsky utgick i sin forskning ur ett hälsofrämjande perspektiv och ville skapa en förståelse för hur personer har möjlighet att bevara sin psykiska hälsa trots svåra och utmanande livsskeden (Winlund 2019, s. 229). Enligt Antonovskys forskning är känsla av sammanhang, KASAM, en avgörande faktor för en persons välmående och för att klara av livets påfrestningar (Institutet för stressmedicin ISM 2017; Winlund 2019, s. 229). Känslan av sammanhang kan inte mätas av en utomstående part utan behöver utgå från personens egen upplevelse. KASAM kan delas in i tre delområden: Begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (Svensson & Söderman 2012, s.146). Förutsättningarna för att uppleva känsla av sammanhang är att själva livet är begripligt, hanterbart och meningsfullt och därigenom bevarar personen sin psykiska hälsa (Winlund 2019, s. 229).

3.1.1 Begriplighet

Begriplighet består i vilken omfattning en person har en upplevelse av hur greppbar både inre och yttre stimulans är. (Winlund 2019, s. 229; Antonovsky 2005, s. 44). Begriplighet kan definieras som tydlighet, samhörighet och struktur. Som exempel på begriplighet nämner Antonovsky (2005) information som är organiserad, strukturerad, tydlig, och

enhetlig och dess motsats är oväntad, kaotisk, slumpartad och obegriplig (Antonovsky 2005, s. 44). Med en hög känsla av begriplighet räknar en person med att vilken stimulans personen än möter ha möjlighet att reda ut och klargöra, även i oväntade situationer. (Antonovsky 2005, s. 44). Begriplighet medför en fundamental upplevelse av att livet är möjligt att förutsäga samt vara greppbart. De kognitiva funktionerna tillsammans med sinena är en betydelsefull funktion i att uppleva begriplighet. (Svensson & Söderman 2012, s. 146)

3.1.2 Hanterbarhet

Hanterbarhet handlar om hur en person uppfattar sig ha redskap för att handskas med livets olika områden (Svensson & Söderman 2012, s.147). Hanterbarhet handlar om i vilken utsträckningen en person upplever sig ha tillgång till resurser som stöd för att klara av olika krav (Winlund 2019, s. 229; Antonovsky 2005, s. 45). Dessa resurser kan bestå av sådant som personen själv kans styra över eller med stöd av näromgivningen (Winlund 2019, s. 229; Antonovsky 2005, s. 45). Förutom personer i näromgivningen kan även historia, religion och betydelsefulla personer räknas med. (Antonovsky 2005, s. 45)

Ökad hanterbarhet kan bland annat uppnås genom att vara delaktig i sitt eget liv, ha möjlighet att kommunicera för att få de egna behoven tillfredsställda samt att få stöd för ett så självständigt livs som förutsättningarna tillåter. För att uppnå detta behöver personen själv känna till och lita på sin egen förmåga att hantera omständigheter på egenhand eller med stöd av andra. (Svensson & Söderman 2012, s.147)

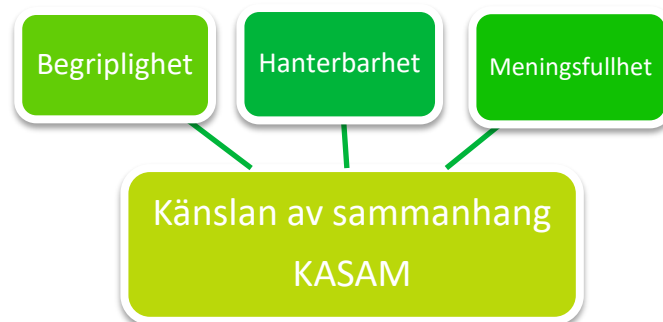
En person med en hög känsla av hanterbarhet upplever sig inte vara ett offer eller orättvist behandlad av omständigheterna. Genom hög känsla av hanterbarhet kan en person hantera motgångar och oväntade händelser samt reda sig och inte fastna i förtvivlan. (Antonovsky 2005, s. 45)

3.1.3 Meningsfullhet

Meningsfullhet handlar om vad en persons uppfattning av vad i livet som är viktigt samt värt att engagera sig i (Svensson & Söderman 2012, s.147) även känslomässigt (Antonovsky 2005, s. 45–46). Vad gäller meningsfullhet lyfter Antonovsky (2005) även fram

att vikten av delaktighet i att bestämma över sitt eget liv och skapa egna erfarenheter (Antonovsky 2005, s. 45–46). En person med hög känsla av meningsfullhet upplever livet som betydelsefullt och att motgångar är värda att engagera sig i och motgångarna upplevs som utmaningar framom en känsla av påfrestning (Antonovsky 2005, s. 45–46; Winlund 2019, s. 229). Meningsfullhet innefattar även i vilken grad en person upplever att livet har en mening (Winlund 2019, s. 229).

Motivation är en viktig faktor för meningsfullhet som ser ut på olika sätt för alla människor. Det kan bland annat handla om en direkt belöning eller ett välbefinnande över något man själv gjort och upplever som viktigt för en själv eller för andra människor. (Svensson & Söderman 2012, s.147)

Figur 1, Känslan av sammanhang enligt Aaron Antonosky (2005)

4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie var att utreda hur personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi kan uppnå känsla av sammanhang, KASAM

Studiens frågeställningar var följande:

1. Hur kan personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi uppnå begriplighet?

2. Hur kan personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi uppnå hanterbarhet?
3. Hur kan personer med intellektuell funktionsnedsättning med stöd av välfärdsteknologi uppnå meningsfullhet?

5 METOD

Denna studie är en systematisk litteraturstudie, som även kan kallas för en forskningsöversikt (Kristensson 2014, s. 151). Det som bland annat kännetecknar en systematisk litteraturundersökning är själva processen, som baseras på en systematisk successiv process (Karolinska institutet 2021). Den systematiska litteraturstudien utgår från avgränsade forskningsfrågor inom ett valt område för att på ett systematiskt sätt söka adekvat litteratur på basen av urval och kritisk granskning, för att sedan sammanställa litteraturen (Kristensson 2014, s. 151; Forsberg & Wengstöm 2016, s. 30; Rosén 2017, s. 379).

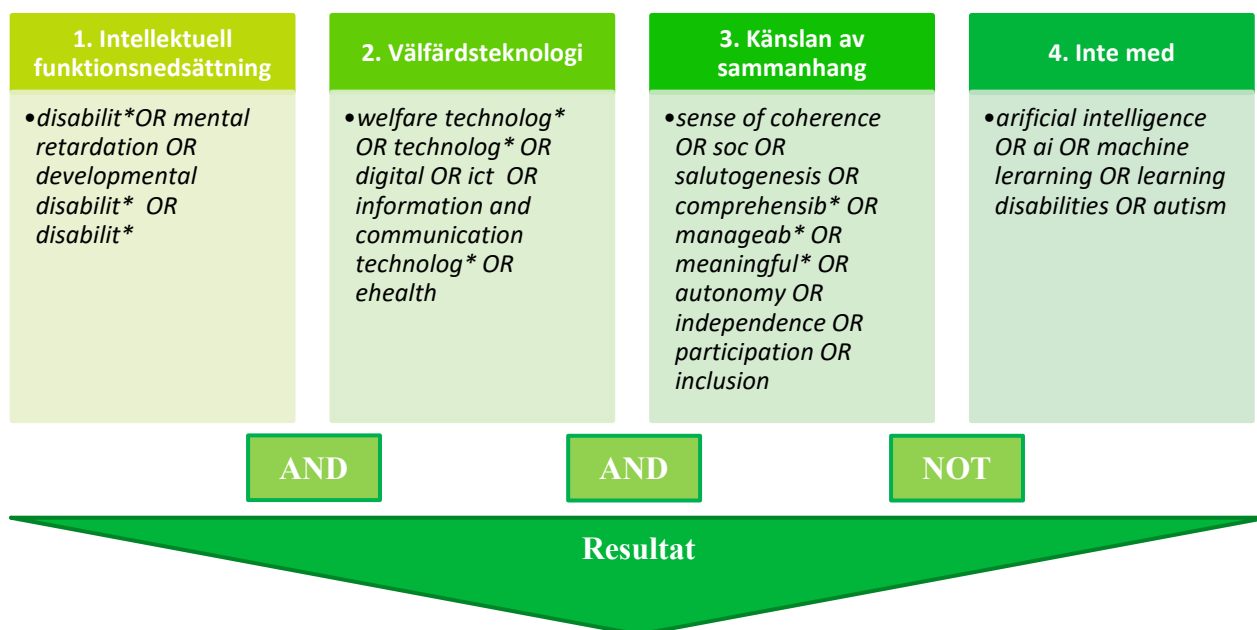
För en systematisk litteraturstudie är det nödvändigt att utföra sökningar inom flera olika databaser, eftersom syftet med en systematisk litteraturstudie är att innefatta all relevant forskning för studien (SBU 2020). Det ställs höga krav på trovärdigheten och bör därför eftersträvas att undvika sådant som kan inverka negativt på resultatet, så som subjektiva värderingar, systematiska fel och slump (SBU 2020). Studien behöver även vara transparent uppbyggd så att läsaren på ett logiskt och lätt sätt kan granska tillvägagångssättet genom hela processen (SBU 2020; Rosén 2017, s. 376; Karolinska institutet 2021).

5.1 Datainsamling

För att hitta relevanta artiklar utgående från studiens syfte och forskningsfrågor gjordes flera provsökningar under hösten 2021 i ett flertal olika databaser, vilket rekommenderas för systematiska litteraturstudier för att hitta passande tillvägagångssätt för datainsamlingen (Karolinska institutet 2021). Datainsamlingen för studien utfördes systematiskt under tiden 12-29.3.2022 i databaserna EBSCO (CINAHL with fulltext & Academic Search Complete), Sage och PubMed.

Sökningen gjordes i fyra block (figur 2). Det första blocket försökte inbegripa intellektuell funktionsnedsättning med följande sökord: *intellectual disabilit** or *mental retardation* or *developmental disabilit** or *disabilit**. Det andra blocket koncentrerades vid välfärdsteknologi med följande sökord: *welfare technolog** or *technolog** or *digital* or *ICT* or *information and communication technolog** or *ehealth*. Det tredje blocket handlade om känslan om sammanhang och innefattade följande sökord: *sense of coherence* or *SOC* or *salutogenesis* or *comprehensib** or *manageab** or *meaningful** or *autonomy* or *independence* or *participation* or *inclusion*. Det sista blocket koncentrerades vid sådant som inte önskades vara en del av sökningen: *arificial intelligence* or *AI* or *machine lerarning* or *learning disabilities* or *autism*.

För att hitta en passande balans mellan brett och smalt sökresultat användes en kombination av booleska operatorer. Inom blocken användes "OR" för att bredda sökningen inom respektive block i syfte att inkludera artiklar med varierande terminologi. Mellan de olika blocken användes "AND" mellan de tre första blocken, se figur 2, för att säkerställa att de olika blocken var representerade i sökresultatet, samt tangerade studiens syfte och forskningsfrågor. Till det fjärde och sista blocket användes "NOT" för att exkludera sådant som framkommit genom provsökningar och som inte ansågs vara relevant för studien. (Karolinska institutet 2022)

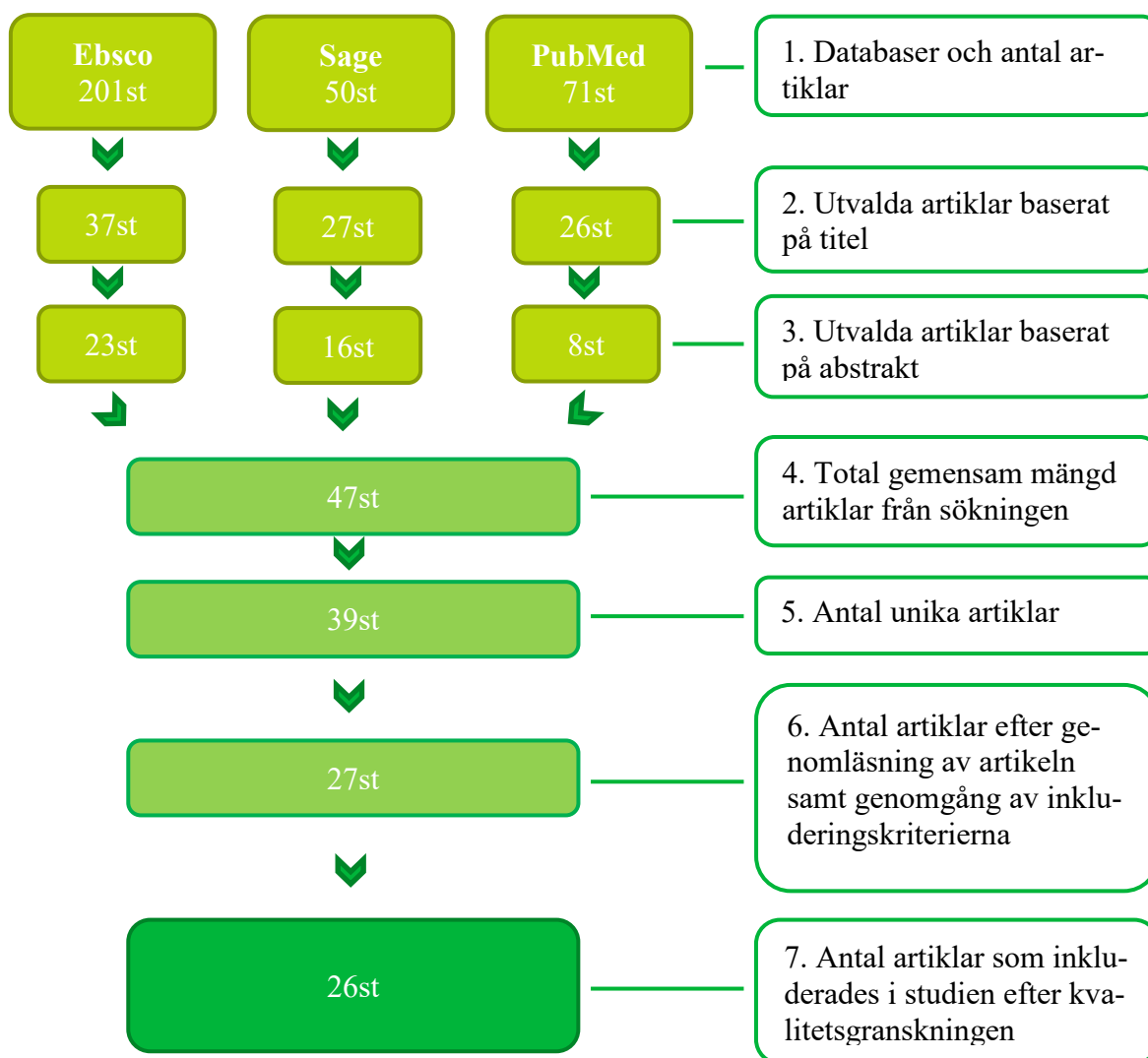

Figur 2, Litteratursökning

5.2 Urval och kvalitetsgranskning

Inkluderingskriterierna för artiklarna var artiklar som var vetenskapliga, referent granskade och publicerade mellan år 2000 och 2022. Övriga inkluderingskriterier var artiklar som var skrivna på engelska eller ett av de nordiska språken. Exkluderingskriterierna var andra typer av funktionsnedsättningar än intellektuell funktionsnedsättning eller användning av funktionsnedsättning som en övergripande term. Andra exkluderingskriterier var artiklar som behandlade artificiell intelligens (IA) och åldersgrupperna barn och äldre.

Urvalet av artiklar gjordes genom en utvärdering över hur aktuell forskningen var i jämförelse med denna studies syfte och forskningsfrågor samt inkluderings- och exkluderingskriterier. Urvalsprocessen av artiklar gjordes i flera omgångar, se figur 3. Första omgången baserade sig på sökorden i figur 2. Andra omgången utgick från sökresultatet där relevanta artiklar valdes utgående från artikelns titel. Den tredje omgången utgick från relevanta artiklar baserat på artikelns abstrakt. Den fjärde omgången sammanfördes resultatet av sökningarna från de tre olika databaserna, och konstaterades totalt innefatta 47 artiklar. I femte omgången granskades artiklarna för eventuella dubletter där 39 artiklar konstaterades var unika. Den sjätte omgången baserade sig på genomläsning av artiklar som helhet samt noggrann granskning av inkluderingskriterierna. Vid det sjunde omgången gjordes en kvalitetsgranskning där alla artiklar kvalitetsgranskades med hjälp av en granskningsmall. Avsikten med kvalitetsgranskningen är att utföra en bedömning om studiens resultat kan anses som tillförlitligt eller om det på grund av brister kan inverka på resultatet (Karloinska institutet 2021). För stöd av bedömning av artiklarnas kvalitet användes SBU:s granskningsmallar, och bedömningen värderades genom låg, medelhög eller hög kvalitet (SBU 2020). Efter avslutad kvalitetsgranskning kvarstod 26 artiklar som inkluderades i denna studie.

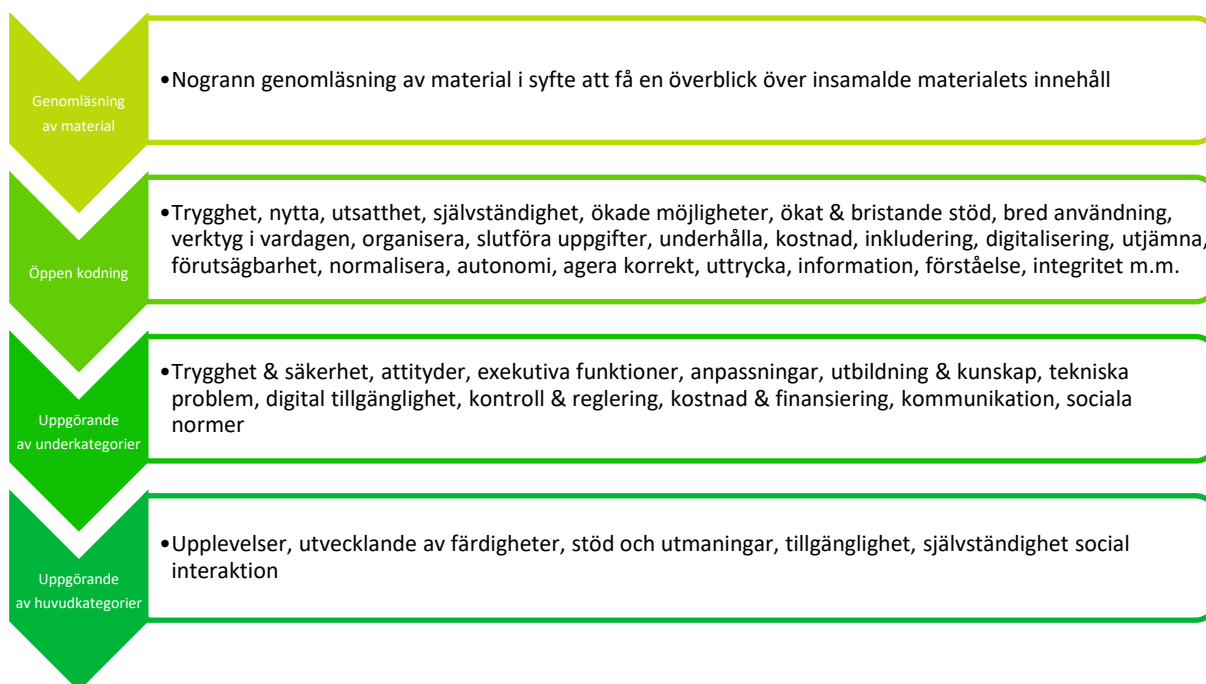
Figur 3, Urvalsprocess

5.3 Analys

En kvalitativ innehållsanalys användes för att analysera artiklarna. En innehållsanalys anses vara passande inom olika typer av forskningsområden där en stor mängd data skall analyseras (Lundman & Hällgren 2008, s.159) så som dokument, litteraturstudier och annat omfattande textmaterial (Danielsson 2017, s. 289–290). Innehållsanalys kan användas för att på ett strukturerat och systematiskt sätt analysera insamlade data, för att på så sätt få en närmare kvantifiering och en framställning av särskilda fenomen (Forsberg & Wengström 2016, s 137–138). Med en innehållsanalys kan texter tolkas genom att

redovisa för variationer i materialet genom att koppla samman likheter och skillnader (Lundman & Hällgren 2008, s.159–162).

En induktiv innehållsanalys valdes, där kategoriseringen av materialet görs på basen av en tolkning av materialets innehåll. Analysen gjordes i flera steg, se figur 4, där materialet inledningsvis lästes igenom som helhet ett flertal gånger i syfte att få en bredare bild över det insamlade materialet. Därefter genomfördes öppen kodning genom att föra anteckningar i form av meningsenheter, fraser och meningar som ansågs vara beskrivande för innehållet, och som var nära kopplat till denna studies syfte och forskningsfrågor. Vid nästa steg kategoriserades materialet i form av underkategorier utgående från innehållet i materialet. Syftet med uppgörandet av underkategorier var att beskriva fenomen genom att koppla samman likheter i materialet. I den avslutande delen av analysen skapades huvudkategorier på basen av underkategorierna i syfte att presentera materialet på ett logisk och hanterbart sätt för läsaren (Elo & Kyngäs 2008, s. 110–111).

Figur 4, Analysprocess

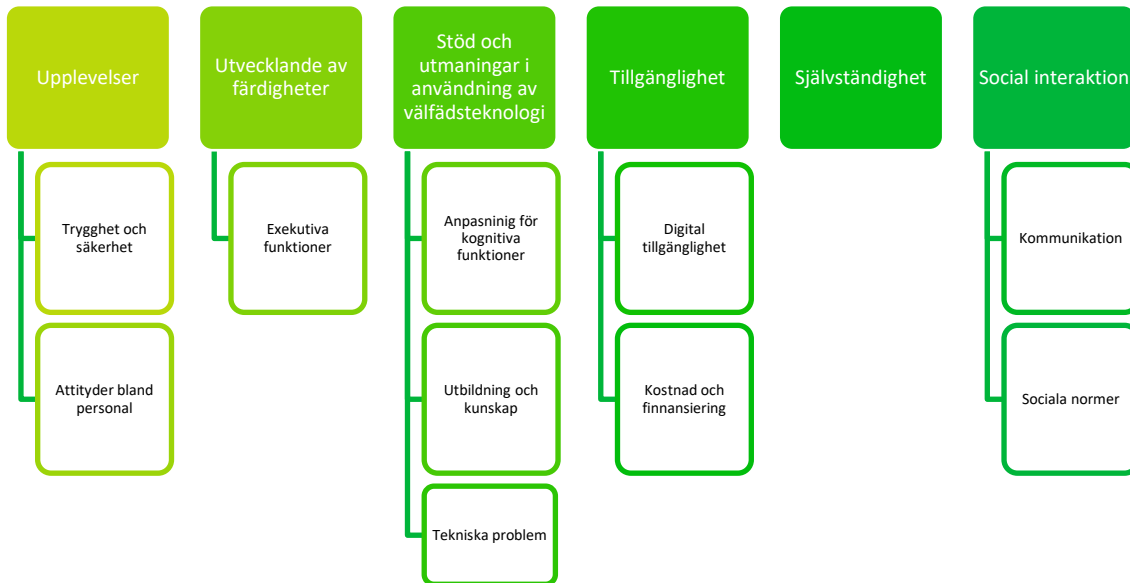
6 ETISKA ASPEKTER

Denna studie har eftersträvat att följa Arcadas riktlinjer för utbildning och forskning sammanfattat i dokumentet ”*God vetenskaplig praxis i utbildning och forskning vid Arcada*” samt Forskningsetiska delegationen, TENK, rekommendationer om god vetenskaplig praxis (Arcada; Forskningsetiska delegationen 2012). Det är av stor vikt att upprätthålla god vetenskaplig praxis bestående av ärlighet, noggrann och grundlig dokumentering samt presentation av egna och andras forskning (Forskningsetiska delegationen 2012).

Eftersom en forskning vanligtvis bygger vidare på andras forskningsresultat, teorier och metoder är det av stor vikt att tydligt presentera vad som bygger på tidigare forskning och vad som är den aktuella studiens bidrag (Vetenskapsrådet 2017 s.52). Allt material som ägs av andra och som framgår i den aktuella studien finns med i källförteckningen och har källhänvisning i texten där materialet har använts (Forskningsetiska delegationen 2012 s. 18). Det är även viktigt med tydlig redovisning för att andra forskare skall kunna kontrollera resultaten samt bedöma kvaliteten i studien, som i sin tur inverkar på resultatets betydelse (Vetenskapsrådet 2017 s. 52). Studien har eftersträvat att redovisa på sådant sätt att upphovsrätten för all insamlade data har efterföljts (Forskningsetiska delegationen 2012. s. 18). Det har eftersträvats att på ett logiskt och transparent sätt presentera processen för urval, datainsamling, kvalitetsbedömning, analys samt resultat för att även andra skall kunna bekräfta studiens validitet och reliabilitet (Forskningsetiska delegationen 2012 s. 18). I resultatet behöver negativa och positiva resultat värderas lika och återges på ett korrekt sätt för allmänheten. Tolkningen och betydelsen av hur resultatet kan tillämpas får inte överdrivas (Allea - All european academies 2018 s. 6–10).

7 RESULTAT

Resultatet kategoriserade i sexhuvudkategorier och tio underkategorier. Huvudkategorierna var *upplevelser, utvecklande av färdigheter, stöd och utmaningar i användning av välfärdsteknologi, tillgänglighet, självständighet och social interaktion*. Resultatet har illustrerats i figur 5.

Figur 5, Resultat

7.1 Upplevelser

Personer med intellektuell funktionsnedsättning har generellt en positiv attityd till användning av välfärdsteknologi och önskade ökad användning av tekniken samt gav uttryck för att tycka om att använda tekniken (Chalghoumi et al. 2017; Collins et al. 2014; Setchell et al. 2021). Användarnas motivation till att utnyttja välfärdsteknologi kvarstod även om användningen stundvis kantades av utmaningar (Barlott et al. 2020), och beskrev användningen som meningsfull (Setchell et al. 2021).

Positiv upplevelse och känslan av att vara inkluderad i det som samhället anses vara normalt kunde sammanlänkas till användning av välfärdsteknologi (Setchell et al. 2021). Användningen av välfärdsteknologi upplevdes även kunna ha en utjämnande effekt (Smith et al. 2019). Användning av välfärdsteknologi ansågs kunna ha en positiv inverkan på livskvaliteten hos personer med intellektuell funktionsnedsättning (Boot et al. 2020). Användarna av välfärdsteknologin gav positivt uttryck för fortsatt användning av välfärdsteknologi inom nya områden (Collins et al. 2014; Tanis et al. 2012), och de flesta rekommenderade användning av välfärdsteknologi vidare till andra (Tassé et al. 2020). Att

uppleva betydelsen av användningen av välfärdsteknologi ansågs vara en viktig faktor för att minska risken för att teknologin inte används. (Collins et al. 2014). Användningen av välfärdsteknologin var en starkt bidragande faktor till ökat stöd för känsloreglering, minskat antal potentiella konflikter samt en känsla av att vara tillfreds (Söderström et al. 2021).

Användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning begränsades av att tekniken inte alltid kunde användas på de sätt som önskades, vilket kunde leda till besvikelser, skam och en negativ upplevelse över att inte vara en del av det som samhället anser vara normalt (Setchell et al. 2021). Det framkom att även om förutsättningarna är de rätta kan det inte tas för givet att användningen av välfärdsteknologi enbart medför positiva upplevelser utan den kan även resultera i negativa känslor för användarna (Setchell et al. 2021). Det framkom även att positiva tillskrivningar till användningen av välfärdsteknologi har kunnat leda till att tidigare forskning kunnat överrapportera de positiva effekterna av användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Setchell et al. 2021). Stigma och negativa attityder gentemot intellektuella funktionsnedsättningar visade sig fortsättningsvis finnas kvar och kunna utgöra ett hinder för tillgång till välfärdsteknologi (Boot et al. 2020).

7.1.1 Trygghet och säkerhet

En av de största fördelarna med användning av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning ansågs var känslan av ökad trygghet och säkerhet (Tassé et al. 2020). Användarna uppgav upplevelse av ökad säkerhet och minskad oro för eventuella nödsituationer (Tassé et al. 2020). Närstående till personer med intellektuell funktionsnedsättning som använde sig av välfärdsteknologi uppgav även minskad oro (Barlott et al. 2020). Personer med intellektuell funktionsnedsättning ansågs inte kunna beakta negativa följder av användning av välfärdsteknologi vilket kan resultera i integritetsintrång och utelämnande av personlig information (Chalghoumi et al. 2107). Det framkom att personalens stöd till användning av välfärdsteknologi för person med intellektuell funktionsnedsättning kan minska om det kan anses att tekniken äventyrar användarnas säkerhet och oberoende (Simplican et al. 2017). En del personer med intellektuell funktionsnedsättning ansåg att integritet kan vara en utmaning med användandet av

välståndsteknologi (Tassé et al. 2020) och upplevde även en avvägning mellan självständighet och integritet i användningen av välståndsteknologi (Chalghoumi et al. 2014).

7.1.2 Attityder bland personal

Personalens attityd till användning av välståndsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning var främst positiv och de ansåg att tekniken kunde erbjuda ökade möjligheter i vardagen för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Rasouli et al. 2021). Dock upplevde personalen även en viss osäkerhet kring etiska frågor som var förknippad med användarnas användning av tekniken (Rasouli et al. 2021). Det gällde främst områden så som användarnas kunskap, fokus och medvetenhet gällande användningen av välståndsteknologin (Rasouli et al. 2021). Attityder och intresse hos personal ansågs vara avgörande faktorer för användningen av välståndsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Rasouli et al. 2021). Antalet år som välståndsteknologin var i användning visade sig sammanfalla med ökad positiv inställning till välståndsteknologin för personalen (Rasouli et al. 2021). Det framkom även att det för personal kan vara utmanande att se bortom användarens funktionsnedsättning i användningen av välståndsteknologi (Boot et al. 2020).

7.2 Utvecklande av färdigheter

Välståndsteknologi ansågs ha en bred användbarhet (Collins et al. 2018) och portabiliteten vara en avgörande faktor för användningen och för att kunna erbjuda stöd till användaren i olika typer av miljöer (Smith et al. 2019). Välståndsteknologi visade sig inneha stor potential för att stöda yrkeskompetens och sysselsättning för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Morash-Macneil et al. 2018; Barlott et al. 2020) samt fungera som tidsfördriv (Ramsten et al. 2020). Bland personer med intellektuell funktionsnedsättning framkom olika åsikter kring vilket typ av välståndsteknologi och funktion som uppfattades som den mest användbara (Donehower et al 2021; Smith et al. 2019), vilket tolkades som att de individuella behoven varierar och att det finns en stor mängd olika behov av välståndsteknologi (Donehower et al 2021). Det ansågs vara viktigt att ta fasta på individuella behov hos användaren för att erbjuda rätt typ av välståndsteknologi för att maximera positiva resultat (Donehower et al 2021).

Personer med intellektuell funktionsnedsättning kunde med stöd av tekniken utföra uppgifter de tidigare inte klarade av (Collins et al. 2014). Välfärdsteknologi ansågs kunna vara en del av vardagslivet (Ramsten et al. 2020; Barlott et al. 2020; Söderström et al. 2021; Rasouli et al. 2021). Bland annat kunde arbetsuppgifter i form av matlagning, arbete i butik, produktionsmontering med mera läras ut med stöd av välfärdsteknologi (Collins et al. 2018). Med stöd av välfärdsteknologi kunde personer med intellektuell funktionsnedsättning lära sig nya förmågor i arbetet (Collins et al. 2014; Morash-Macneil et al. 2018) och få stöd för ökad yrkeskompetens (Morash-Macneil et al. 2018). Välfärdsteknologi fungerade även som stöd i att göra beslut och kunde förbättra användarnas kunskapsnivå, även om starka slutsatser bör undvikas (McCormack et al. 2019).

7.2.1 Exekutiva funktioner

För att personer med intellektuell funktionsnedsättning skall kunna slutföra uppgifter mer självständigt behövs bland annat minskade uppmaningar och påminnelser av andra (Collins et al.). Välfärdsteknologi erbjöd möjligheter för personer med intellektuella funktionsnedsättningar att till exempel ge uppmaningar och påminnelser i realtid (Collins et al. 2014; McMohon et al. 2015; Collins et al. 2018; Desideri et al. 2021). Med stöd av välfärdsteknologi kunde användarna få stöd och lära sig utföra aktiviteter uppdelade i flera steg (Desideri et al. 2021). Genom användning av välfärdsteknologi kunde personer med intellektuell funktionsnedsättning öka sin arbetsprestation inom områden så som produktivitet, navigering, tidshantering samt utförande av uppgifter (Morash-Macneil et al. 2018) samt organisering av vardagen (Barlott et al. 2020). Användning av välfärdsteknologi ansågs kunna vara till stor nytta för personer med intellektuell funktionsnedsättning genom att kunna stöda beslutsförmågan för ett beslut baserat på sina egna omständigheter, övertygelser och önskemål (McCormack et al. 2019).

7.3 Stöd och utmaningar vid användning av välfärdsteknologi

Utmaningar och hinder för användning av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning ansågs vara mångfacetterat (Tanis et al. 2021). Alla användare av välfärdsteknologi kunde inte, av olika orsaker, använda tekniken och upplevde sig begränsade (Barlott et al. 2020). Familjemedlemmar ansågs vara viktiga för att erbjuda stöd

för användningen av tekniken, familjens stöd ansågs vara viktigare stöd än personalen (Ramsten et al. 2020). Det framkom trots det att personalens stöd och engagemang är avgörande för användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Rasouli et al. 2021). Faktorer som både kan underlätta och försvårar användning av välfärdsteknologi är stöd och träning, personliga faktorer, tekniska faktorer (Barlott et al. 2020), omgivningen samt lässvårigheter (Ramsten et al. 2020; Lussier-Desrochers et al. 2017). Orealistiska förväntningar på typisk utveckling för personer med intellektuell funktionsnedsättning framkom även det som utmaning för användningen (Boot et al. 2020). Att personer med intellektuell funktionsnedsättning slutade använda välfärdsteknologi var en av de största utmaningarna som negativt inverkade på implementeringen av välfärdsteknologin (Boot et al. 2020).

7.3.1 Anpassning för kognitiva funktioner

Trots begränsningar i användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning var teknik som erbjuder kognitivt stöd ett stöd i vardagen, speciellt vad gäller ökad förutsägbarhet (Söderström et al. 2021). Användning av välfärdsteknologi krävde ett minimum av olika kognitiva förmågor av användaren så som minne, problemlösning, resonemang, planering och reflektion men även andra förmågor så som taktila, visuella, sensoriska och motoriska färdigheter med mera (Lussier-Desrochers et al. 2017). Desto fler steg som ingick i användning av välfärdsteknologin desto större var utmaningen för användningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Lussier-Desrochers et al. 2017). När användarnas kompetensnivå passade teknikens krav och förutsättningar kunde användarnas egna begränsningar övervinnas med stöd av välfärdsteknologi (Barlott et al. 2020). För att kompensera för kognitiva utmaningar för användarna kunde anpassningar av välfärdsteknologi göras (Lussier-Desrochers et al. 2017). Samtidigt visade det sig även att bristande möjligheter till anpassningar var en vanlig orsak till utmaningar i användningen av tekniken (Bryant et al. 2012; Boot et al. 2020). Att hitta rätt anpassningsnivå mellan användaren och tekniken var en avgörande faktor för användningen, därför ansågs att användning välfärdsteknologi bör rekommenderas först efter en omfattande bedömning av behoven (Bryant et al. 2012). Även om det fanns möjligheter till anpassningar gällande tekniken var alternativen till anpassningen begränsade och kontextspecifika (Setchell et al. 2021).

7.3.2 Utbildning & kunskap

I användningen av välfärdsteknologi kan bristande kunskap och information utgöra hinder (Boot et al. 2020, Tanis et al. 2012; Donehower et al. 2021). Personer med intellektuell funktionsnedsättning ansåg att det var svårt att använda tekniken, speciellt när det handlade om ny teknik (Barlott et al 2020; Collins et al. 2018) och det saknades kunskap och utbildning i användningen av tekniken (Donehower et al. 2021). Svårigheterna kunde mildras med utbildning och med ökat stöd i hur tekniken skulle användas (Barlott et al 2020). Närstående var ofta de som gav utbildning och stöd till användaren (Barlott et al 2020). Anpassad utbildning ansågs vara en grundförutsättning för självständig användning av välfärdsteknologi (Boot et al. 2020). Förutom utbildning behövdes även återkommande träning för att påminna användarna om hur välfärdsteknologin skulle användas (Boot et al. 2020). Utbildning ansågs även det vara en avgörande faktor för om tekniken används på rätt sätt eller används överhuvudtaget (Bryant et al. 2012).

7.3.3 Tekniska problem

Den största utmaningen för användningen av välfärdsteknologi av personer med intellektuell funktionsnedsättning ansågs vara tekniska problem och brist på stöd till användningen av tekniken (Tanis et al. 2012; Ramsten et al. 2020). Personer med intellektuell funktionsnedsättning innehar vanligtvis inte kunskap i att kunna lösa tekniska utmaningar som kan uppstå i användning av tekniken, vilket innefattar områden så som att uppdatera programvara, ansluta till nätverk, installera utrustning, felsöka vid programvarufel med mera (Lussier-Desrochers et al. 2017). Då de uppstod ett tekniskt problem som inte kunde åtgärdas via distans tog det vanligtvis lång tid tills det problemet kunde åtgärdas (Tassé et al. 2020). Att förebygga tekniska fel ansågs vara avgörande för användningen genom att bland annat ha säkra nätverk, antivirusprogram, brandvägg och uppdaterad programvara (Lussier-Desrochers et al. 2017). Det tekniska stöd som personer med intellektuell funktionsnedsättning fick bestod vanligtvis av att någon annan åtgärdade problemen (Barlott et al. 2020).

7.4 Tillgänglighet

Välfärdsteknologi visade sig kunna öka tillgängligheten för personer med intellektuell funktionsnedsättning inom en mängd olika områden så som bland annat social interaktion och användarens möjligheter att engagera sig (Smith et al. 2019). Genom en snabb teknologisk utveckling har skillnader mellan teknik för allmänt bruk och välfärdsteknologi blivit allt mindre (Morash-Macneil et al. 2018). Tekniken har allt mer blivit portabel vilket ansågs öka lättillgängligheten för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Morash-Macneil et al. 2018). Teknologiska lösningar ansågs även kunna erbjuda ökad anpassning gällande tillgängligheten (Gibson et al. 2021). Trots att välfärdsteknologi ansågs vara mer lättillgänglig än tidigare utnyttjades inte dess fulla potential av personer med intellektuell funktionsnedsättning (Morash-Macneil et al. 2018). Tillgängligheten till välfärdsteknologi ansågs vara begränsad och ett hinder för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Tanis et al. 2012; Chalghoumi et al. 2017; Gibson et al. 2021), eftersom många personer med intellektuell funktionsnedsättning ofta är i behov av stöd av andra för användningen av tekniken medförde det ett hinder att använda tekniken när användaren själv önskade (Barlott et al. 2020). Dock ansåg personer med intellektuell funktionsnedsättning sig ha nytta av välfärdsteknologi om tekniken var tillgänglig (Tanis et al. 2012).

Välfärdsteknologi visade sig vara reglerad och kontrollerades av andra personer än de med intellektuell funktionsnedsättning, vilket utgjorde ett stort hinder för användningen av tekniken. Det fanns begränsande faktorer för användarna att engagera sig i tekniken, främst uppgjorda av den närmaste familjen genom ägandet av tekniken, övervakning, lösenord och användarnas behov av stöd för användningen. Personer med intellektuell funktionsnedsättning delade även ofta tekniken med andra, och var ofta den sekundära användaren vilket var skapade hinder för tillgänglighet efter behov. (Barlott et al. 2020)

7.4.1 Digital tillgänglighet

Digital tillgänglighet skapar möjligheter att delta i vardagens olika beslut och att vara medlem i samhället på liknade villkor som andra (Ågren et al. 2020). I ett digitalt samhälle ansågs det vara av stor vikt att analysera tillgängligheten av digitala tjänster och

webbplatser för att stöda och användningen för hela befolkningen (Ågren et al. 2020). Att inneha digitala färdigheter och digital tillgänglighet är avgörande för deltagande i samhället med stöd av välfärdsteknologi (Smith et al. 2019). Det visade sig att för personer med intellektuell funktionsnedsättning är den fysiska tillgången till välfärdsteknologi avgörande för digital inkludering (Lussier-Desrochers et al. 2017). Personer med intellektuell funktionsnedsättning hade svårare att hitta och förstå innehåll samt att kommunicera på digitala plattformar än andra (Ågren et al. 2020). Trots utmaningar deltar personer med intellektuell funktionsnedsättning i viss mån i digitala aktiviteter men stöter på utmaningar så som tekniska krav och digital tillgänglighet (Ågren et al. 2020). Under Covid-19 pandemin skedde en snabb överföring till digitalisering och ökat krav på kunskap i att använda digitala verktyg, trots att det för personer med intellektuell funktionsnedsättning kvarstår hinder för digital tillgänglighet (Chadwick et al. 2021). Under pandemin kunde dock ensamhet, isolering och en mer avskalad vardag förbättras med hjälp av digitala lösningar (Chadwick et al. 2021).

Bristande digital tillgänglighet och utförandeskap var viktiga frågor för personer med intellektuell funktionsnedsättning och användning av välfärdsteknologi visade sig kunna leda till ökad digital tillgänglighet (Chadwick et al. 2021). För att öka den digitala tillgängligheten för personer med intellektuell funktionsnedsättning behövs ökad teknisk support samt att den digitala miljön görs mer tillgänglig (Ågren et al. 2020). Universell design, som kan beskrivas som en anpassad digital miljö för alla, ansågs kunna vara en lösning på många av de hinder och utmaningar som personer med intellektuell funktionsnedsättning förknippar med digital tillgänglighet. Dessvärre ansågs det finnas få producenter som beaktar universell design i utformande av teknik (Lussier-Desrochers et al. 2017). För att öka den digitala tillgängligheten kunde textbaserat innehåll kompletteras med bild- och ljudbaserade tjänster (Ågren et al. 2020). Anpassningen av stöd mellan personliga och tekniska faktorer visade sig vara avgörande för digital inkludering för personer med intellektuell funktionsnedsättning där valet av stöd kunde fungera som både en möjliggörande och begränsande faktor (Barlott et al. 2020).

7.4.2 Kostnad och finansiering

En ofta återkommande begränsande faktor för användning av och tillgång till välfärdsteknologi av personer med intellektuell funktionsnedsättning var kostnaden och finansiering för tekniken (Lussier-Desrochers et al. 2017; Donehower et al. 2021; Collins et al. 2018; Collins et al. 2014; Bryant et al. 2012). Förutom själva inköpskostnaden för välfärdsteknologin finns de även ofta dolda kostnader för till exempel internet och kostnader kopplade till anpassningar (Lussier-Desrochers et al. 2017). Reparationskostnader av tekniken kan även de utgöra ett hinder för fortsatt användning av tekniken (Donehower et al. 2021). Personer med intellektuell funktionsnedsättning har vanligtvis mer begränsade ekonomiska resurser än många andra i samhället (Collins et al. 2018). Kostnaden för mer avancerad välfärdsteknologi ansågs kunna vara hög eftersom tekniken har en mindre utbredd användning och efterfrågan vilket kan leda till ökad kostnad och minskad tillgänglighet (Bryant et al. 2012). Däremot ansågs en ökad användning av avancerad välfärdsteknologi vara möjlig i takt med att skillnader mellan välfärdsteknologi och teknik för allmänt bruk minskar, vilket kan leda till att kostnaden för tekniken kan sjunka (Bryant et al. 2012).

7.5 Självständighet

Genom användning av välfärdsteknologi kunde personer med intellektuell funktionsnedsättning få ökad självständighet (Tassé et al. 2020; Barlott et al. 2020; McMohon et al. 2015; Desideri et al. 2021). Det visade sig att ökad självständighet kunde uppnås först då utmaningar med användningen av välfärdsteknologin kunde övervinnas (Ramsten et al. 2020). Personal som erbjuder service till personer med intellektuell funktionsnedsättning ansåg att användning av välfärdsteknologi bland annat kunde öka användarnas självständighet (Rasouli et al. 2021). Personal ansåg även att ökad självständighet vara den främsta anledningen till att använda välfärdsteknologi (Simplican et al. 2017). Förutom att utföra uppgifter mer självständighet kunde även välfärdsteknologin stöda användarna att agera och utgöra uppgifter mer korrekt än tidigare (Morash-Macneil et al. 2018; Collins et al. 2014; Collins et al. 2018). En del personer med intellektuell funktionsnedsättning upplevde det som lätt att använda tekniken självständigt (Collins et al. 2014) medan andra vanligtvis var i behov av stöd och hade svårt att använda tekniken självständigt (Barlott

et al. 2020). Dock kunde användarna med träning och med stöd av andra utveckla färdigheter för mer självständig användning av välfärdsteknologin (Barlott et al. 2020, 8). Användning av välfärdsteknologi, som erbjöd kognitivt stöd, gav ökade möjlighet till självständighet och självbestämmande i vardagssituationer (Söderström et al. 2021) samt stöd i att utföra aktiviteter bestående av flera moment (Desideri et al. 2021). Även om välfärdsteknologi kunde vara anpassningsbar ansågs tekniken inte helt och hållet kunna ersätta personalen (Collins et al. 2018), men välfärdsteknologi ansågs vara en resurs och kunde fungera som en personlig assistent för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Smith et al. 2019).

Personer med intellektuell funktionsnedsättning upplevde ofta konsekvenser av avvägning av självständighet och integritet vid användning av välfärdsteknologi (Chalghoumi et al. 2017). För att personer med intellektuell funktionsnedsättning skulle kunna uppnå samma status som resten av befolkningen bör användning av välfärdsteknologi inte bytas mot autonomi, självbestämmande eller social inkludering (Chalghoumi et al. 2017). Välfärdsteknologi i form av förstärkt verklighet, argumented realty AR, ansågs kunna erbjuda ökade möjligheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning att självständigt navigera och förflytta sig mellan olika platser i samhället (McMahon et al. 2015).

7.6 Social interaktion

Att inneha förmåga att uttrycka sig ansågs som ett fundamentalt redskap för att ha möjlighet bygga nätverk med andra människor (Smith et al. 2019). Välfärdsteknologi visade sig kunna erbjuda stöd till personer med intellektuell funktionsnedsättning att upprätthålla och utveckla nya kontakter till familj, vänner, kolleger och nätverk (Barlott et al. 2020; Smith et al. 2019; Martin et al. 2021; Donehower et al. 2021). Tekniken kunde även användas för att möjliggöra och skapa förutsättningar för kontakt med andra (Ramsten et al. 2020; Barlott et al. 2020) genom att samordna träffar och att komma i kontakt med andra människor i samhället (Barlott et al. 2020). Personer med intellektuell funktionsnedsättning fann att välfärdsteknologin var till stöd vid social interaktion och de såg flera anledningar till att ansluta socialt, så som att hålla jämna steg med familj och vänner, ökat stöd vid hälsofrågor, ökad säkerhet och möjlighet att engagera sig i professionella och personliga nätverk (Donehower et al. 2021).

7.6.1 Kommunikation

Välfärdsteknologin kunde förbättra möjligheten till kommunikation och användas för att stöda kommunikationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Söderström et al. 2021; Ramsten et al. 2020; Smith et al. 2019; Albrecht et al. 2021) samt främja dubbelriktad kommunikation (McCormack et al. 2019). Tekniken kunde även förstärka kommunikationen för personer med intellektuell funktionsnedsättning till andra genom att komplettera verbal kommunikation med bilder, emojis, meddelanden med mera. (Barlott et al. 2020). Användarna kunde även i större utsträckningen dela med sig av sådana som de upplevde som viktigt genom att dela fotografier med andra (Barlott et al. 2020). Det framkom även att välfärdsteknologi kunde vara ett effektivt stöd för ökade kommunikativa färdigheter (Dratsiou et al. 2021; Smith et al. 2019) och för att öka och förbättra den digitala kommunikation (Smith et al. 2019).

7.6.2 Sociala normer

Att delta i det digitala samhället kräver förståelse av regler och normer för social interaktion och innefattar bland annat hur man beter sig och presenterar sig (Lussier-Desrochers et al. 2017). Personer med intellektuell funktionsnedsättning gav uttryck för att önska vara en del av den sociala normen (Setchell et al. 2021). Oförståelsen av de sociala reglerna och normerna ansågs kunna leda till utsatthet, uteslutning, trakasserier exponering av oönskat innehåll med mera (Lussier-Desrochers et al. 2017). En förståelse för dessa sociala regler och normer krävde adaptiv förmåga så som abstraktion, resonerang och sociala färdigheter (Lussier-Desrochers et al. 2017). Personer med intellektuell funktionsnedsättning upplevde utmaningar och svårigheter med användningen av tekniken med koppling till den sociala miljön och deras intellektuella funktionsnedsättning (Ramsten et al. 2020). Välfärdsteknologi kunde även erbjuda stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning att kommunicera på ett mer socialt accepterat sätt (Smith et al. 2019).

8 DISKUSSION

Studiens syfte var att kartlägga hur personer med intellektuella funktionsnedsättningar med stöd av välfärdsteknologi kan uppnå känsla av sammanhang, KASAM. Forskningsfrågorna fokuserades vid begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, vilka är beståndsdelar av känslan av sammanhang, KASAM (Svensson & Söderman 2012, s.146). Resultatet delades upp i kategorierna; *upplevelser, utvecklande av färdigheter, stöd vid användning av välfärdsteknologi, tillgänglighet, självständighet* och *social interaktion*. Resultatet diskuteras utgående från känslan av sammanhang, KASAM, som även är kopplad till studiens forskningsfrågor.

8.1 Begriplighet

I Antonovskys (2005) teori om känslan av sammanhang definieras begriplighet som tydlighet, samhörighet, struktur och begriplighet (Antonovsky 2005, s. 44). Resultatet från denna studie visar på att välfärdsteknologi kan erbjuda stöd till användarna att uppleva ökad samhörighet både till människor, normer och samhället överlag samt bidra med en utjämnande effekt för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Samtidigt visar även resultatet på att där användningen av välfärdsteknologi av någon orsak inte lyckades kunde det även leda till en ökad känsla av att inte vara en del av det som samhället anses vara normalt. Det framkom även att deltagande i det digitala samhället kräver förståelse av regler och normer vid social interaktion. En oförståelse för dessa sociala regler och normer kan leda till utsatthet och uteslutning. Tidigare forskning stöder slutsatsen att personer med intellektuell funktionsnedsättning som inte använder välfärdsteknologi riskerar exkluderas från att vara en aktiv del av samhället samt att välfärdsteknologi kan erbjuda möjligheter men samtidigt kan skapa utmaningar och hinder för dem som redan befinner sig i en utmanande situation (Ramsten et. al 2017, s. 705–712). En del personer med intellektuell funktionsnedsättning upplevde användning av välfärdsteknologi som utmanande med koppling till social interaktion. Användarna uttryckte även att de upplevde ökat stöd av välfärdsteknologin att kunna kommunicera på ett mer acceptabelt sätt.

Utgående från resultaten kunde välfärdsteknologi förbättra tvåvägskommunikation hos personer med intellektuell funktionsnedsättning samt erbjuda ökade möjligheter till att

uttrycka sig. Det stöds av Gardelli (2012) som belyser att välfärdsteknologi anses vara en viktig förutsättning för social interaktion samt gav möjlighet till att uttrycka sig för personer med intellektuell funktionsnedsättning (Gardelli 2012, s. 186–187). Resultatet visar på att välfärdsteknologi kan vara ett effektivt stöd vid förstärkt kommunikation genom att bland annat dela bilder och fotografier med mera. Detta kan ses som ett svar på tidigare forsknings konstaterande att det bland personer med intellektuell funktionsnedsättning vanligtvis fanns begränsningar i att kommunicera och att dela information (Gardelli 2012, s. 181).

Resultatet visa även på att välfärdsteknologi kunde stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning att få en mer strukturerad och begriplig livssituation, vilket kunde leda till utförandet av uppgifter som tidigare inte var möjliga. Ökad begriplighet kunde även ses i situationer där välfärdsteknologin kunde erbjuda ökat stöd för att lära sig nya förmågor samt ökad förmåga att ta egna beslut.

Det framkom ur resultatet att digitala färdigheter och en digital tillgänglighet är avgörande för deltagande i samhället. Detta stöds av tidigare forskning där Ramsten (2018) lyfter fram att deltagande i samhället kräver användning av välfärdsteknologi, och tillägger att den teknologiska utvecklingen förändrat hur information hittas, hur människor interagerar samt har tillgång till samhällstjänster (Ramsten 2018 s. 13–65). Detta kan kopplas samman med resultatet där Covid-19 pandemin på kort tid ökat kravet på kunskap i att använda digitala verktyg trots att utmaningar kvarstår. En lösning som framkom ur resultatet var universell design, det vill säga en anpassad digital miljö för alla. Dock visade sig att få producenter använder sig av universell design. Resultatet visar på att digital tillgänglighet kunde ökas med anpassat innehåll så som mer bild- och ljudbaserade tjänster.

I teorin om känslan av sammanhang anses de kognitiva funktionerna tillsammans med sinnena vara en viktig del i upplevelsen av begriplighet (Svensson & Söderman 2012, s. 146). Resultatet visar att användningen av välfärdsteknologi kräver flera kognitiva förmågor av användaren så som sensoriska, motoriska, visuella, taktila förmågor samt förmåga att utföra problemlösning och reflektera med mera. Utgående från resultatet ansågs välfärdsteknologi kunna erbjuda stöd för att kompensera för kognitiva förmågor men där anpassningen var både en möjliggörande och begränsande faktor, vilket överensstämmer

med tidigare forskning (Sandberg 2019, s. 209–213; Merilampi et al. 2017, s. 13). Trots begränsningar i användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning kunde välfärdsteknologi vara ett kognitivt stöd i vardagen, speciellt vad gäller ökad förutsägbarhet.

8.2 Hanterbarhet

Enligt teorin om känslan av sammanhang definieras hanterbarhet enligt vilken utsträckning en person upplever sig ha tillgång till resurser och stöd för att klara av kravsituationer (Winlund 2019, s. 229; Antonovsky 2005, s. 45). I resultatet framkommer att användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning kunde stöda användaren i att reglera känslor vilket kunde minska antalet konflikter med andra. Resultatet belyser även att användningen av tekniken kunde bidra med en ökad känsla av trygghet och säkerhet, vilket ansågs vara en av de största fördelarna med användningen. Det framkom även att en del användare upplevde risker med integritet genom användning av välfärdsteknologi. Personalen upplevde en viss osäkerhet till användningen av välfärdsteknologi av personer med intellektuell funktionsnedsättning, baserat på användarnas kunskap, fokus och förhållningsätt.

Resultatet att personer med intellektuell funktionsnedsättning genom användning av välfärdsteknologi upplevde att deras begränsningar kunde övervinnas med stöd av tekniken sammanfaller med resultat från tidigare forskning där upplevelsen av funktionsnedsättningarna minskade med användningen av välfärdsteknologi (Gardelli 2012, s. 177–179).

De resurser och stöd som kopplas till hanterbarhet inom teorin om känslan av sammanhang består av sådant som personen själv kan bestämma över eller med stöd av andra (Winlund 2019, s. 229; Antonovsky 2005, s. 45). Resultatet visar på flera faktorer som skapar utmaningar för personer med intellektuell funktionsnedsättning att uppnå hanterbarhet med hjälp av välfärdsteknologi. Tillgängligheten av välfärdsteknologi visade sig vara en begränsande faktor för personer med intellektuell funktionsnedsättning vilket överensstämde med tidigare forskning (Ramsten et. al 2017, s. 705–712). Begränsningarna gällande tillgängligheten kunde kopplas till kostnaden för tekniken som ansågs vara hög eftersom personer med intellektuell funktionsnedsättning vanligtvis har mindre ekonomiska tillgångar vilket sammanfaller med tidigare forskning som lyfter fram att

kostnaden för tekniken kan utgöra ett hinder (Gardelli 2012, s. 177–179). Andra begränsningar för tillgängligheten var reglering och kontroll av andra, där andra inverkade på möjligheterna att använda välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Det bör även påpekas att välfärdsteknologi även visade sig kunna öka tillgängligheten inom flera områden och där välfärdsteknologi blivit mer tillgänglig i och med teknikens snabba utveckling.

Andra faktorer som inverkade på användarnas möjligheter att använda välfärdsteknologi var tekniska utmaningar som framkommer i Gardellis (2012) forskning (Gardelli 2012, s. 177–179) samt behov av stöd av andra, som även Ramsten et al. (2017) lyfter fram deras forskning (Ramsten et. al 2017, s. 705–712). Utgående från resultatet visade att närstående var de som ofta gav stöd och utbildning till personer med intellektuell funktionsnedsättning gällande användningen. Även personalen ansåg ge avgörande stöd till användningen. Det ansågs även vara viktigt att regelbundet få träna på att använda välfärdsteknologi, något som stämmer överens med tidigare forskning (Gardelli 2012, s. 177–179; Bakk & Grunewald 2004, s. 22)

8.3 Meningsfullhet

Enligt teorin om känslan av sammanhang kan meningsfullhet vara delaktighet i att bestämma över sitt liv, skapa egna erfarenheter, engagera sig i sådan som upplevs som viktigt (Svensson & Söderman 2012, s.147; Antonovsky 2005, s. 45–46). Svensson & Söderman (2012, s. 147) lyfter även fram vikten av motivation som en faktor för meningsfullhet. I resultatet framkom att ökad självständighet ansågs vara en av de främsta anledningarna till att personer med intellektuell funktionsnedsättning använder sig av välfärdsteknologi, vilket stärks av tidigare forskning av Gardelli (2012, s. 177–179). Även personalen ansåg att användning av välfärdsteknologi av personer med intellektuell funktionsnedsättning kan leda till ökad självständighet. Ur resultatet framkom svårigheter för användarna att använda tekniken självständigt, och framgick att ökad självständighet kunde uppnås efter att utmaningar kopplat till användningen av välfärdsteknologin har överkommit. Välfärdsteknologin ansågs dock inte helt och hållet kunna ersätta personalen, men kunde i viss mån fungera som en personlig assistent.

Resultatet visade att användning av välfärdsteknologi kunde ha en positiv inverkan på livskvaliteten hos personer med intellektuell funktionsnedsättning vilket sammanfaller med tidigare forskning (Gardelli 2012, s. 177–179). Personer med intellektuell funktionsnedsättning gav uttryck för användningen av välfärdsteknologi som meningsfull och såg även att välfärdsteknologi kunde erbjuda stöd för underhållning och sysselsättning. Resultatet visar även på att stödet av välfärdsteknologi kunde leda till ökade möjligheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning inom många olika områden. Välfärdsteknologi kunde erbjuda stöd för att skapa och upprätthålla relationer samt delta i olika typer av nätverk för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Resultatet gällande välfärdsteknologins möjligheter till stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning för ökad självständighet, sociala relationer och sysselsättning framkommer även inom tidigare forskning (Ramsten 2018 s. 13–65). Trots olika utmaningar i användningen av välfärdsteknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning ansåg personerna det vara motiverade att fortsätta användningen och beskrev användningen av välfärdsteknologi som meningsfull.

8.4 Metoddiskussion

Efter en genomgång av litteratur var uppfattningen att det inte fanns en tydlighet i om välfärdsteknologi kunde stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning att uppnå känslan av sammanhang (KASAM). Detta var orsaken till att en systematisk litteraturstudie valdes för att kunna kartlägga vad forskningen kommit fram till inom ett forskningsområde. Valet av systematisk litteraturundersökning kan leda till att relevanta artiklar utgående från denna studies syfte uteblivit på grund av upplagda riktlinjer vad gäller valet av sökord, inkluderings- och exkluderingskriterier. En annan risk i valet av systematisk litteraturundersökning är att metoden grundar sig på andrahandsinformation eftersom studien baserar sig på andras resultat och tolkning av ett fenomen.

Provsökningar gjordes i flera omgångar inom olika databaser för att hitta det mest passande sökordet och databaser för studien. Det konstaterades att det fanns tidigare forskning inom både välfärdsteknologi och personer med intellektuell funktionsnedsättning samt kombinationen av de båda. Däremot hittades ingen forskning kring hur det kan inverka på upplevelsen av känslan av sammanhang (KASAM). Det konstaterades även

utmaningar i att välja och hitta passande sökord där benämningen och definitionen på välfärdsteknologi, det vill säga teknik som används i syfte att främja en persons hälsa, vilket hade språkliga och regionala skillnader. Genom de val som gjordes i form av sökord kan ha förorsakat att väsentlig forskning kunde ha uteblivit. Utgående från resultat vid provsökningar konstaterades att stora mängder av artiklar kopplat till artificiell intelligens (AI) framkom, vilket inte ansågs vara en direkt koppling till studiens syfte vilket även var orsaken till att de sattes till exkluderingskriterierna.

Vid provsökningar konstaterades att området för funktionsnedsättning är brett och sidospåren är många. Det konstaterades även att typen av funktionsnedsättning kan vara avgörande för användningen av välfärdsteknologi. Därför valdes att tillsätta funktionsnedsättning överlag samt andra typer av funktionsnedsättning än intellektuell funktionsnedsättning till exkluderingskriterierna. Andra exkluderingskriterier var autism och inlärningssvårigheter som även de gav många träffar vid provsökningar men som inte ansågs ha en tillräckligt tydlig koppling till studiens syfte och frågeställningar. Studien valde även att tillsätta åldersgrupperna barn och äldre till exkluderingskriterierna efter det vid provsökningar konstaterades att resultat som kopplades till barn ofta handlade om utveckling och inlärningssvårigheter inom skolvärlden som inte ansågs vara till nytta i denna studie. Vad gäller åldersgruppen äldre konstaterades att resultatet vanligtvis handlade om utmaningar kopplade till åldrande och där det var svårt att avgöra skillnader av åldrade och intellektuell funktionsnedsättning. Exkluderingskriteriernas syfte var överlag att kunna presentera ett så tydligt resultat som möjligt genom att eliminera sidospår, som i sig är intressanta, men som inte ansågs vara relevant för studies syfte.

Inkluderingskriterierna för artiklarna var artiklar som var vetenskapliga, referent granskade och var skrivna på engelska eller ett av de nordiska språken. Studien har inte tagit fasta på en viss typ av välfärdsteknologi för att fokusera forskningen vid välfärdsteknologins potentiella möjligheter och utmaningar, framom vilken typ välfärdsteknologi som använts. För att få en ökad bredd av forskningsresultat inkluderades artiklar som publicerats på 2000-talet. Detta innefattade även risken att inkludera välfärdsteknologi som inte längre används på grund av den snabba tekniska utvecklingen. Således inkluderades en mångfald av välfärdsteknologier i studien. Det bör dock påpekas att av 26 artiklar som inkluderades i studien var ca. 80% av artiklarna inte äldre än fem år och den äldsta artikeln

var från 2012, det vill säga tio år gammal. Således kan även slutsats dras att relevant forskning inom områden haft en stor ökning under de senaste åren och att de artiklar som inkluderades i studien kan anses representera en täckande beskrivning av forskningen inom det aktuella området. Sökningen av artiklar har inte heller begränsats till någon specifik region vilket kan medföra kulturella och regionala skillnader som även de kan inverka på resultatet. Dock kan det konstateras att artiklarna i stor utsträckning stöddes av varandras resultat och ingen artikel uppfattades innehålla något större avvikande resultat.

Datansamlingen gjordes i tre databaser för att få ett brett underlag av artiklar, dock gjordes provsökningar i flera databaser. Sökningen gjordes i följande databaser EBSCO (CINAHL with fulltext & Academic Search Complete), Sage och PubMed. På basen av sökningarna i databaserna konstaterades inga större skillnader annat än PubMed gav något färre relevanta artiklar än de två övriga databaserna. Intressant nog var 18% av artiklarna dubbletter, se figur 3, vilket kan antas att relevant forskning för studien kunde hittas i flera olika databaser. Det behöver dock påpekas att det inte är möjligt att dra starka slutsatser kring detta eftersom sökningen kunde visa på annat resultat med andra på inkludering- och exkluderings kriterier samt sökord.

Alla artiklar genomgick en kvalitetsgranskning där SBU:s granskningsmallar användes som stöd och värderingen var låg, medelhög och hög kvalitet (SBU 2020). Även om granskningsmallar användes gav dock kvalitetsgranskningen utrymme för tolkningar som i sin tur kan inverka på studiens tillförlitlighet. Kvalitetsgranskningen har skett med stor försiktighet och det kan konstateras att artiklarna var av god kvalitet, en artikel uteslöts på grund av oklart tillvägagångssätt. Resultatet från kvalitetsgranskningen kan ses i bilaga 1.

Vid analysen användes kvalitativ innehållsanalys med induktiv ansats då innehållsanalysen anses kunna passa vid analys av litteraturstudier sam annat omfattande textmaterial (Danielsson 2017, s. 289–290). Den induktiva ansatsen valdes för att få kategorisering utgående från tolkningen av innehållet i artiklarnas resultat (Elo & Kyngäs 2008, s. 110–111) för att sedan i under diskussionen diskutera resultatet utgående från ett deduktivt perspektiv kopplat till studiens forskningsfrågor.

En brist i denna studie har varit att den har genomförts ensamt, vilket inte gett möjlighet för andra att granska processer under studiens gång, förutom det stöd som getts under handledningstillfället av handledare och andra studeranden.

9 SLUTSATSER

På basen av de resultat som framkommit i denna studie kan välfärdsteknologi i stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning att uppnå känslan av sammanhang, KASAM, men det kräver anpassning efter personen och funktionsvariation, tillgänglighet och stöd av näromgivningen. Det bör även påpekas att det till trots inte alltid är möjligt att med stöd av välfärdsteknologi överkomma alla utmaningar som intellektuell funktionsnedsättning kan medföra. Det kan dock konstateras att där anpassningen av välfärdsteknologin sammanfaller med behov av stöd för personer med intellektuell funktionsnedsättning kan välfärdsteknologi erbjuda begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet till personer med intellektuell funktionsnedsättning. Detta är dock inget som kan tas för givet. Det är inte möjligt att dra förhastade slutsatser gällande resultatet för enskilda individer där alla personer och situationer bör ses som unika med dess möjligheter och utmaningar. Det är av stor vikt att komma ihåg att känslan av sammanhang inte kan mätas av en utomstående part utan behöver utgå från en persons egna upplevelse (Svensson & Söderman 2012 s.146).

Resultatet visar på att anpassningen av välfärdsteknologi till en persons behov är av stor vikt. Här behövs vidare forskning kring anpassningsmöjligheter av olika typer av välfärdsteknologi. Vidare kvalitativ forskning kring välfärdsteknologins inverkan på personer med intellektuell funktionsnedsättning under en längre tid skulle behövas för att kunna skapa ett mer digitalt integrerat samhälle som i större grad även inkluderar personer med intellektuell funktionsnedsättning.

KÄLLOR

- Albrecht, L., Bol, A., Starnes, H., Gettings, E., Benton, K., Dagenhard-Trainer, P, 2021. Interactive digital art for individuals with intellectual disabilities, *Journal of intellectual disabilities*, s. 1–13.
- Allea - All european academies*, 2018. Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Tillgänglig: [The European Code of Conduct for Research Integrity - ALLEA](#)
Hämtad: 13.9.2022
- Arcada*. God vetenskaplig praxis i utbildning och forskning på Arcada. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_utbildning_och_forskning_vid_arcada.pdf Hämtad: 6.10.2021.
- Arcada healt tech hub*, 2022. Arcada builds a unique knowledge centre with focus on health tech. Tillgänglig: <https://www.arcada.fi/en/article/press-release/2022-02-09/arcada-builds-unique-knowledge-centre-focus-health-tech> Hämtad: 6.5.2022
- Antonovsky, A., 2005, Hälsans mysterium, 2 uppl., Natur kultur akademisk.
- Bakk, A., Grunewald, K., 2004, *Omsorgsboken: en bok om människor med begåvningsmässiga funktionshinde*, 4 uppl., Liber, Stockholm.
- Barlott, T., Goullon, D.L., Aplin, T., Toivanen, A., Catchpole, E., Hutchens, S., Kranz, R., 2020. Connectedness and ICT: Opening the door to possibilities for people with intellectual disabilities, *Journal of intellectual disabilities*, 24 (4), s. 503–521.
- Blomberg, B., 2006, Inklusion en illusion – Om delaktighet i samhället för vuxna personer med utvecklingsstörning, Umeå universitet, Umeå.
- Boot, F.H., Ghosh, R., Dinsmore, J.G., MacLachlan, M., 2020. Views and Experiences of People with Intellectual Disabilities to Improve Access to Assistive Technology, *Disability, CBR & inclusive development*, 31 (4), s. 40–65.

- Bryant, B.R., Seok, S., Ok, M., 2012. Individuals with intellectual and/or developmental disabilities use of assistive technology devices in support provisions, *Journal of special education technology*, 27 (2), s. 41-57.
- Chadwick, D., Ågren, K.A., Caton, s., Chiner, E., Danker, J., Gómez-Puerta, M., Heitplatz, V., Johansson, S., Normand, C.L., Murphy, E., Plichta, P., Strnadová, I., Wallén, E.G., 2021. Digital inclusion and participation of people with intellectual disabilities during COVID-19: A rapid review and international bricolage, *Journal of policy and practice in intellectual disabilities*, s. 1-15.
- Chalghoumi, H., Cobigo, V., Dignard, C., Gaunthier-Beaurpre, A., Jutai, J.W., Lachapelle, Y., Lake, J., Mcheimech, R., Perrin, M., 2017. Information privacy for technology users with intellectual and developmental disabilities: Why does it matter?, *Ethics & behavior*, 29 (3), s. 201-217.
- Collins, J.C., Collet-Klingenberg, L., 2018. Portable electronic assistive technology to improve vocational task completion in young adults with an intellectual disability: A review of the literature, *Journal of intellectual disabilities*, 22 (3), s. 213–232.
- Collins, J.C., Ryan, J., Katsiyannis, A., Yell, M., Barret, D.E., 2014. Use of Portable Electronic Assistive Technology to Improve Independent Job Performance of Young Adults with Intellectual Disability, *Journal of special education technology*, 29 (3), s. 15–29.
- Danielsson, E., 2017, Kvalitativ innehållsanalys I: Henricson, M. (red.) *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, s. 289–290.
- Desideri, L., Lancioni, G., Malavasi, M., Gherardini, A., Cesario, L., 2021. Step-Instruction technology to help people with intellectual and other disabilities perform multistep tasks: a literature review, *Journal of developmental and physical disabilities*, 33, s. 857–886.

- Donehower, C.P., Vinoski, E.T., Doulin, A.M., Hussain, S.Z., Jimenez, E., 2021. Using wireless technology to support social connectedness in individuals with intellectual and developmental disabilities: A focus group study, *Journal of special education technology*, s. 1–10.
- Dratsiou, I., Metaxa, M., Romanopoulou, E., Dolianiti, F., Spacho, D., Bamidis, P.D., 2021. Eliminating the gap between the use of assistive technologies and the inclusion of people with intellectual disabilities in leisure activities, *Health informatics journal*, s 1–13.
- Elo, S. & Kyngäs, H., 2008, The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62 (1), pp 107-115. Tillgänglig: <https://acade-mic.csuohio.edu/kneuen-dorf/c63309/ArticlesFromClassMembers/Amy.pdf> Hämtad: 16.6.2021.
- Etene-julkaisuja, 2010*. Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveystalouden hoidossa ja hoivassa. Tillgänglig: <https://etene.fi/documents/66861912/66865172/ETENE-julkaisu+30+Teknologia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoidossa+ja+hoivassa.pdf/fb6eee4a-38e5-4c11-9254-74b138d1935a/ETENE-julkaisu+30+Teknologia+ja+etiikka+sosiaali-+ja+terveysalan+hoidossa+ja+hoivassa.pdf?t=1439805466000> Hämtad: 10.8.2021
- Europeiska kommissionen, 2010*. Nya åtgärder för ett hinderfritt samhälle i EU. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:SV:PDF> Hämtad: 15.10.2021.
- Europeiska kommissionen, 2021*. En jämlikhetsunion - EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030. Tillgänglig: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=COM%3A2021%3A101%3AFIN#PP4Contents> Hämtad: 15.10.2021.

FDUV. Vad är en intellektuell funktionsnedsättning. Tillgänglig:

<https://www.fduv.fi/sv/information/intellektuellfunktionsnedsattning/> Hämtad: 4.10.2021.

Forsberg, C., Wengström, Y., 2016, *Att göra systematiska litteraturstudier*, 4 uppl., Natur & Kultur, Stockholm.

Forskningsetiska delegationen, 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av miss- tankar om avvikelser från den i Finland*, Tillgänglig: www.tenk.fi Hämtad: 9.2.2020.

Gardelli, Å., 2012, IKT som verktyg för ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning. I: Gard, G., Melander Wikman, A., (red.) *E-hälsa – innovationer, metoder interventioner och perspektiv*, Studentlitteratur AB, Lund, s. 163–189.

Gibson, R.C., Bouamrane, M-M., 2021. Alternative and augmentative communication technologies for supporting adults with mild intellectual disabilities during clinical consultations, *Jmir rehabilitation and assesstive technologies*, 8 (2), s. 1–21.

Gotthard, L-E., 2007, *Utvecklingsstörning och andra funktionshinder*, 2 uppl., Bonnier utbildning, Stockholm.

Granolund, M., Göransson, K., 2019, Intellektuell funktionsnedsättning. I: Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), *Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning*, Liber, Stockholm, s. 12.

Gulliksen, J., Johansson, S., Larsdotter, M., 2021. Ny teknik och digitala lösningar för ökad inkludering i arbetslivet – En kunskapssammanställning. Tillgänglig: [ny-teknik-och-digitala-losningar-for-okad-inkludering.pdf \(nordicwelfare.org\)](https://www.nordicwelfare.org/ny-teknik-och-digitala-losningar-for-okad-inkludering.pdf) Hämtad: 3.8.2021

Institutet för stressmedicin ISM, 2017. Känsla av sammanhang (KASAM). Tillgänglig: <https://www.vgregion.se/ov/ism/arbetsliv/halsoframjande-arbetsplats/kansla-av-sammanhang/> Hämtad: 8.7.2021

- Kaivo-Oja, J., 2016, Teknologien murros terveydenhuolossa. I: Pirhonen, K., (red.) *Hoitotyö vuosikirja 2016 – Teknologia sociaali- ja terveydenhuolossa*. Fioca, Helsingfors.
- Karolinska institutet, 2021. Systematiska litteraturoversikter som examensarbete. Tillgänglig: <https://kib.ki.se/soka-vardera/systematiska-oversikter/systematisk-litteraturoversikt-som-examensarbete> Hämtad: 5.1.2022.
- Karolinska institutet, 2022. Sökteknik. Tillgänglig: <https://kib.ki.se/soka-vardera/soka-information/sokteknik> Hämtad 10.9.2022
- Kristensson, J., 2014, *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik – för studenter inom hälso- och sjukvård*, Natur & kultur, Stockholm.
- Kunskapsguiden, 2021. Om välfärdsteknologi. Tillgänglig: <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/valfardsteknik/om-valfardsteknik/> Hämtad: 20.10.2021.
- Kårkulla Samkommun. Vision och mission. Tillgänglig: <https://karkulla.fi/var-verksamhet/vision-mission/> Hämtad: 13.9.2022
- Larsen, A.K., 2018, *Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Gleerups Utbildning, Malmö.
- Levén, A., 2019, Minnesfunktioner och kognitiv assistans. I: Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), *Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning*, Liber, Stockholm, s. 49.
- Lindqvist, A-M., 2008, *Delaktighet för personer med utvecklingsstörning i en forsknings- och omsorgskontext granskat ur ett medborgarperspektiv*, Ab Det finlandsvenska kompetenscentret inom det sociala området, Helsingfors.
- Lundman, B., Hällgren, U., 2008, Kvalitativ innehållsanalys I: Granskär, M., Höglund-Nielsen (red.) *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso-och sjukvård*, Studentlitteratur AB, Lund, s. 159–162

- Lussier-Desrochers, D., Normand, C.L., Romero-Torres, A., Lachapelle, Y., Godin-Tremblay, V., Dupont, M-E., Roux, J., Pépin-Beauchesne, L., Bilodeau, P., 2017. Bridging the digital divide for people with intellectual disability, *Journal of psychosocial research on cyberspace*, 11 (1).
- Martin A.J., Strnadová I., Loblinzk J., Danker J.C., Cumming T.M., 2021. The role of mobile technology in promoting social inclusion among adults with intellectual disabilities. *J appl res intellect disabil*, 34, s. 840–851.
- McCormack, L.A., Wylie, A., Moultrie, R., Furberg, R.D., Wheeler, A.C., Treiman, K., Bailey, D.B., Raspa, M., 2019. Supporting informed clinical trial decisions: Results from a randomized controlled trial evaluating a digital decision support tool for those with intellectual disability, *Plos one*, 14 (10), s. 1–21.
- McMahon, D.D., Smith, C.C., Chiak, D.F., Wright, R., Gibbons, M.M., 2015. Effects of digital navigation aids on adults with intellectual disabilities: Comparison of paper map, google maps, and augmented Reality, *Journal of special education technology*, 30 (3), s. 157–165.
- Merilampi, S., Sirkka, A., Tupala, R., Jaakola-Heso, S., 2017, Smart eHealth and eCare Technology: What is That?. I: Merilampi, S., Sirkka, A., (red.) *Introduction to Smart eHealth and eCare Technologies*. Tillgänglig: <https://s3-sa-east-1.amazonaws.com/asdisal/wp-content/uploads/2020/05/05082505/Smart-eHealth-eCare-Technologies-2017-Asdisal.pdf> Hämtad: 10.8.2021.
- Morash-Macneil, V., Johnson, F., Ryan, J.B., 2018. A systematic review of assistive technology for individuals with intellectual disability in the workplace, *Journal of special education technology*, 33 (1), s. 15–26.
- Möller, A., Nyman, E., 2003, Barn, familj och funktionshinder – Utveckling och habilitering, Liber, Stockholm.

- Nordens välfärdscenter. Valfärdsteknologi. Tillgänglig; <https://nordicwelfare.org/valfardspolitik/valfardsteknologi/> Hämtad: 12.8.2021.
- Nordens välfärdscenter, 2017. Connect – verktygslåda om välfärdsteknologi. Tillgänglig; <https://nordicwelfare.org/projekt/connect-verktygslada-om-valfardsteknologi/> Hämtad: 5.8.2021.
- Nordlund-Spiiby, R., 2018, Om att använda rätt begrepp – funktionshinder, funktionsnedsättning eller funktionsvariation? Tillgänglig. <https://blogi.thl.fi/sv/om-att-anvanda-ratt-begrepp-funktionshinder-funktionsnedsattning-eller-funktionsvariation/> Hämtad: 7.10.2021.
- Ramsten, C., 2018, *Participation through ICT : studies of the use and access to ICT for young adults with intellectual disability*, Mälardalen university Sweden, Stockholm.
- Ramsten, C., Marmstål Hammar, L., Martin, L., Göransson, K., 2017, *ICT and Intellectual Disability : A Survey of Organizational Support at the Municipal Level in Sweden. I: Jarid : Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, Wiley-Blackwell, Oxford, s. 705-713.
- Ramsten, C., Dag, M., Martin, L., Hammar, L.M., 2020. Information and communication technology use in daily life among young adults with mild-to-moderate intellectual disability, *Journal of intellectual disabilities*, 24 (3), s. 289–308.
- Rasouli, O., Kvam, L., Husby, V.S., Røstad, M., Witsø, A.E., 2021: Understanding the possibilities and limitations of assistive technology in health and welfare services for people with intellectual disabilities, staff perspectives, *Disability and rehabilitation: Assistive technology*, s. 1-9.
- Rosén, M., 2017, Systematisk litteraturöversikt I: Henricson, M. (red.) *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, s. 375–379.

- Sirkka, A., 2017, Drivers and Trends on Technology Deployment on Care Services. I: Merlilampi, S., Sirkka, A., (red.) *Introduction to Smart eHealth and eCare Technologies*, s. 19-31. Tillgänglig: <https://s3-sa-east-1.amazonaws.com/asdisal/wp-content/uploads/2020/05/05082505/Smart-eHealth-eCare-Technologies-2017-Asdisal.pdf> Hämtad: 10.8.2021.
- Sandberg, H., 2019, Att tämja det digitala. I: Erlingsdóttir, G., Sandberg, H., (red.) *På tal om e-hälsa*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Setchell, J., Barlott, T., Torres, M., 2021. A socio-emotional analysis of technology use by people with intellectual disabilities, *Journal of intellectual disability reaserch.* 65 (12), s 149–161.
- SBU, 2020. SBU:s metodbok. Tillgänglig: <https://www.sbu.se/sv/metod/sbus-metod-bok/?pub=48286> Hämtad: 7.1.2022.
- Simplican, S.C., Shivers, C., Chen, J., Leader, G., 2017. “With a Touch of a Button”: Staff perceptions on integrating technology in an Irish service provider for people with intellectual disabilities, *J apple res intellect disabil*, 31, s. 130–139.
- Smith, C.C., Chiak, D.F., McMahon, D.D., Coleman, M.B., 2019. Examining digital messaging applications for postsecondary students with intellectual disability, *Journal of special education technology*, 34 (3), s. 190–203.
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2009, *Användningsområdet för servicesedlar utvidgas*. Tillgänglig: <https://stm.fi/sv/-/anvandningsomradet-for-servicesedlar-utvidgas> Hämtad: 7.8.2021.
- Socialstyrelsen, 2019, *Välfärdsteknik inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården*. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/meddelandeblad/2019-5-16.pdf> Hämtad: 15.10.2021.
- Socialstyrelsen, 2020. Välfärdsteknik. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/valfardsteknik/> Hämtad: 15.10.2021.

- Söderström, S., Østby, M., Bakken, H., Ellingsen, K.E., 2021. How using assistive technology for cognitive impairments improves the participation and self-determination of young adults with intellectual developmental disabilities, *Journal of intellectual disabilities*, 25 (2), s. 168-182.
- Svensson, S., Söderman, L., 2012, *Ohälsa hos personer med utvecklingsstörning*, Gothia, Stockholm.
- Suomen YK-liitto, 2015. *YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja*. Tillgänglig: https://www.ykliitto.fi/sites/ykliitto.fi/files/vammaisten_oikeudet_2016_net.pdf
Hämtad: 7.10.2021.
- Tanis, E.S., Palmer, S.B, Wehmeyer, M.L., Davies, D., Stock, S., Lobb, K., Bishop, B., 2012. A self-report computer-based Survey of technology use by people with intellectual and developmental disabilities, *Intellect Dev disabil.* 50 (1), s. 53-68.
- Tassé, M.J., Wagner J.B., Kim M., 2020. Using technology and remote support services to promote independent living of adults with intellectual disability and related developmental disabilities. *J appl res intellect disabil*, 33, S. 640–647.
- Thunberg, G., 2019, Kommunikation - ett grundläggande behov och en mänsklig rättighet. I: Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), *Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning*, Liber, Stockholm, s. 71.
- Vetenskapsrådet, 2017. God forskningssed. Tillgänglig: [God forskningssed - Vetenskapsrådet \(vr.se\)](https://www.vr.se/god-forskningssed) Hämtad: 13.9.2022
- Wikman, A.M, 2012, Definitioner och metoder för e-hälsa. I: Gard, G., Wikman, A.M., (red.) *E-hälsa – innovationer, metoder interventioner och perspektiv*, Studentlitteratur AB, Lund, s. 17–31.

Wilder, J., Granlund, M., 2019, Flerfunktionsnedsättning. I: Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning, Liber, Stockholm, s. 21.

Winlund, G., 2019, Livskvalitet trots många hinder. I: Söderman, L. & Nordlund, M. (red.), Omsorgsboken: möjligheter och svårigheter vid intellektuell funktionsnedsättning, Liber, Stockholm, s. 226–229.

World Health Organization, 2011. World report on disability. Tillgänglig: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564182> Hämtad: 4.10.2021.

World Health Organization, 2019. WHO Guideline: Recommendation on digital interventions for health system strengthening. Tillgänglig: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241550505> Hämtad: 4.10.2021.

Ågren, K.A., Kjellberg, A., 2020. Digital participation? Internet use among adolescents with and without intellectual disabilities: A comparative study, *New media & society*, 22 (12), s. 2128–2145.

BILAGA 1.

Nr	Författar, land och år	Design och metod	Syfte	Resultat aktuellt för studien	Kvalitet
1.	Tanis et al. USA 2012	Kvantitativ forskning, enkät n=180 ungdomar eller vuxna med intellektuell funktionsnedsättning.	Erbjuda information om teknikanvändning hos personer med IF genom att undersöka behov av teknologi, användning och hinder.	Trots att det gjorts framsteg gällande användning och införskaffning av teknik för personer med IF så används det trots allt inte till sin fulla potential.	Hög
2.	Setchell et al. Australien 2021	Postkvalitativ forskning, n= 10, analyserat tidigare insamlad data från personer med intellektuell funktionsnedsättning	Öka förståelsen av relationen mellan personer med IF och teknologi genom att analysera antagande gällande inkluderingspraxis.	Deltagarna hade positiva känslor kopplade till tekniken, även vid uppenbart negativa situationer. En del deltagare upplevde obehag som en följd av utmaningar kopplade till bristfällig anpassning. Förutom tillgång och färdigheter inverkar även brist på vänner förmågan att använda enheterna på ett meningsfullt sätt.	Hög
3.	Morash-macneil et a. USA 2018	Systematisk litteraturstudie n= 10 artiklar	Undersöka effektiviteten av välfärdsteknologi i syfte att öka förmågan att självständigt och effektivt göra arbetsuppgifter.	Välfärdsteknologi var effektivt och resulterade i ökade arbetsprestationer för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Ökade arbetsprestationerna var navigering, produktivitet utförande av uppgifter samt tidshantering.	Medel
4.	Gibson et al. Storbritannien 2021	Översiktsstudie n= 15 artiklar	Identifiera vilka alternativ kompletterande kommunikationsteknologier som kan användas i syfte att stöda vuxna personer med IF i kommunikation med läkare.	Alternativ kompletterande kommunikationsteknologi kan öka kvaliteten på vården som ges till personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning. Utmaningar var teknikens portabilitet och underhåll.	Hög
5.	Lussier-desrochers et al. Kanada 2017	Litteraturstudie, tvåvägsprocess n = 161 + 20 artiklar	Identifiera de dimensioner som behöver beaktas för att underlätta den digitala klyftan för personer med intellektuell funktionsnedsättning	Fem digitala åtkomstdimensioner framkom i studien. Åtkomstdimensionerna är tillgång till internet, sensomotoriska, kognitiva, tekniska och sociala normer	Medel
6.	Barlott et al Australien 2020	Kvalitativ forskning, beskrivande design, halvstrukturerade intervjuer n=10 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Undersöka personer med intellektuell funktionsnedsättning erfarenheter av användning av informations och kommunikationsteknik, IKT, samt hur det kan stöda social inkludering	Deltagarna beskrev hur IKT erbjöd ökade möjligheter i deras livssituation. Bland annat möjlighet att skapa kontakt med andra, ståva till att bedriva personliga intressen samt stöd för att strukturera vardagen. Ökade möjligheter kan ses som digital inkludering för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Hög
7.	Ågren. & Kjellberg Sverige 2020	Tvårsnittsstudie, n=114 personer med intellektuell funktionsnedsättning referensgruppen n= 1161	Undersöka digitalt deltagande bland ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning genom jämförelse med andra.	Personer med intellektuell funktionsnedsättning hade mer begränsad tillgång till tekniker med internet samt internet-aktiviteter. Störst skillnad hittades i att söka information. Personer med intellektuell funktionsnedsättning hade ett liknande mönster gällande internetanvändning, men med en eftersläpning. Det efterfrågas en mer tillgänglig webb skulle vara fördelaktigt.	Hög
8.	McMahon et al. USA 2015	Anpassad design för alternerande behandlingsdesign n= 6spersoner med intellektuell funktionsnedsättning	Jämföra effekterna av tre olika navigationshjälpmedel med personer med intellektuell. Navigeringshjälpmedlen var papperskarta, google maps och AR navigeringsapplikation.	Navigeringsapplikationen ansågs vara det mest effektiva. Användarna föredrog navigeringsapplikationen som erbjöd en blandning av verklig och digital information.	Medel
9.	Dratsiou et al Grekland 2021	Observation, frågeformulär. n=24 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Målet är att öka inkludering av personer med downs syndrom och intellektuella funktionsnedsättningar genom	Resultatet visar betydande förbättringar gällande sociala färdigheter, beslutfattande och kommunikationsfärdigheter efter IKT deltagande	Hög

			IKT i deltagandet i fritidsverksamhet.		
10.	Smith et al. USA 2019	Alternerande behandlingsdesign n=4 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Undersöka effekterna av användningen av telefonapplikation för att öka digitala kommunikationsförmåga hos personer med intellektuell funktionsnedsättning	Resultatet visar att alla personer i studien förbättrade kvaliteten och självständigheten gällande kommunikativa interaktioner.	Medel
11.	Söderström et al. Norge 2021	Kvalitativ design, fältobservationer och gruppintervjuer. n=7 personer med intellektuell funktionsnedsättning samt deras stödpersonal.	Hur användningen av ett digitalt hjälpmedel för kognitiv funktionsnedsättning inverkar på vardagen för personer med intellektuell funktionsnedsättning	Användning av det digitala hjälpmedlet "memo planner" kan stöda strukturering av vardagen för personer med intellektuell funktionsnedsättning och erbjuda ökade möjligheter att delta i vardagsaktiviteter.	Hög
12.	Byant et al. USA 2012	Kvantitativ design, enkätundersökning, n= 158 respondenter.	Identifiera hjälpmedelsteknologi som används av personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Personer med intellektuell funktionsnedsättning använde 201st tekniska hjälpmedel. De flesta använde inte några tekniska hjälpmedel inom de valde områdena.	Hög
13.	Ramsten et al. Sverige 2020	Kvalitativ design, halvstrukturerad intervju n= 11 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Beskriva användningen av IKT ur personers perspektiv med intellektuell funktionsnedsättning.	IKT användes till dagligt stöd, familjerelationer, interaktion utgående från intressen och stöd för offline aktiviteter. Familjen var viktiga för att erbjuda stöd vid användningen av IKT. Många personer med intellektuell funktionsnedsättning använder IKT vardagligt.	Hög
14.	Chalhouni et al, USA 2017	Kvalitativ design, semistrukturerade intervjuer n= 6 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Utforska attityder och beteenden hos personer med intellektuell funktionsnedsättning relaterade till informationsintegritet i användning av IKT.	Alla användare upplevde fördelar så som ökad självständighet. Integritetsintrång var en risk. Personer med intellektuell funktionsnedsättning ofta upplever konsekvenser att avväga mellan självständighet och integritet i användning av IKT.	Medel
15.	Albrecht et al. USA 2021	Litteraturöversikt n= 25 artiklar	Undersöka effekterna av interaktiv konst på personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Interaktiv digital konst kan ha en positiv effekt på personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Medel
16.	Chadwick et al. Storbritannien 2021	Två-steps design Litteraturöversikt, n=16 artiklar Kvalitativ internationell bricolage, n= 8	Hur den snabba förändringen till onlinekommunikation, aktivitet och tjänster under Covid-19 pandemin har inverkat på livet för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Trots snabb förändring med ökad användning av digitala verktyg under covid-19 pandemin kvarstår utmaningar gällande digital tillgänglighet och deltagande för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Med rätt stöd och motivation att engagera sig i digitala lösningar kan det leda till ett positivt komplement till övrigt stöd till personer med intellektuell funktionsnedsättning. Det kan även leda till ökad digital inkludering för personer med intellektuell funktionsnedsättning vilket i sin tur kan leda till full delaktighet och inkludering både online och offline.	Medel
17.	Collins et al, USA 2018	Litteraturöversikt n= 19 artiklar	Undersöka nyttan av portabla digitala hjälpmedel som ett verktyg för att stöda personer med intellektuell funktionsnedsättning i arbetsuppgifter.	Resultaten visar på effektiviteten av bärbar teknologi i syfte att stöda personer med IF i arbetsrelaterade uppgifter, så som ökad självständighet, minskandet av uppmaningar och agera korrekt. Tekniken ansågs även ha bred användbarhet. Användning av tekniken var även stöd i att lära ut olika uppgifter.	Hög
18.	Desideri et al. Italien 2021	Litteraturöversikt n= 26 artiklar	Identifiera teknologier som stöder vardagslivet och yrkesaktiviteter i syfte att öka användbarheten av välfärdsteknologier, dess relativa effekt och visa på vidare forskning	Tekniska lösningar gav positivt resultat med att ökat självständighet i flerstegs uppgifter för personer med intellektuell funktionsnedsättning	Hög
19.	McCormack et al. USA	Randomiserad kontrollerad studie,	Jämföra effektiviteten av ett digitalt	Beslutstödsverktyget visar på ett lovande resultat för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Medel

	2019	n=89 personer med intellektuell funktionsnedsättning	beslutsstödsverktyg för informerat samtycke och undersöka om verktygets inverkan på att förbättra beslutsförmågan hos individer med intellektuell funktionsnedsättning		
20.	Martin et al Australien 2021	Inclusive research design n= 114 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Undersöka hur användningen av mobil teknologi kan främja social delaktighet för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Syftet var även att undersöka faktorer kopplade till strukturer för användning av mobil teknik och social inkludering.	Användning av mobil teknologi för personer med intellektuell funktionsnedsättning var ihopkopplat med deras sociala inkludering med familj, vänner och arbete. Det framkom även viktiga bakgrundsfaktorer för deltagarnas användning av tekniken och i vilken mån tekniken fungerade som stöd vid social inkludering.	Medel
21.	Rasouli et al. Norge 2021	Kvalitativ och kvantitativ design. Fokusgrupper, n= 11 personal Frågeformulär, n= 176 personal	Utforska vårdpersonalens perspektiv och insikter om teknologiska hjälpmedel i vardagen och välfärdstjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Antal år då tekniska hjälpmedel användes associerades med en mer positiv attityd och användning av tekniken bland personalen. Personalen var till stor del positiva till tekniska hjälpmedel och ansåg att de kunde erbjuda stöd i vardagen för personer med intellektuell funktionsnedsättning och i sättet att erbjuda service. Personalen upplevde osäkerhet gällande etiska frågor kopplat till tekniska hjälpmedel. De kvantitativa resultaten visade på positiva kopplingar mellan att tro på användbarheten för tekniska hjälpmedel och att använda tekniken inom i service för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Hög
22.	Collins et al USA 2014	Alternerande behandlingsdesign n= 3 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Undersöka användningen av förmånliga, lättillgängliga och diskreta mobila teknologiska hjälpmedel i en kontorsmiljö för att erbjuda; uppmaningar, instruktioner.	Resultatet visar på användbarheten för mobila tekniska hjälpmedel i syfte att främja prestationer i arbetet bland personer med intellektuella funktionsnedsättningar.	Medel
23.	Tassé et al USA 2020	Kvalitativ design, fokusgrupper och telefonintervjuer n= 56, 24 personer med intellektuell funktionsnedsättning 32 närstående	Studera användarupplevelsen av fjärrsupporttjänster samt identifiera utmaningar med användningen av teknologin för personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Ökad självständighet och en känsla av trygghet samt trygghet i hemmet framkom som de främsta fördelarna av teknologin. Fjärrstödstekniken kan vara en del av lösningen för att hantera brist på direkt stödpersonal som kan erbjuda stöd i hemmet.	Hög
24.	Donehower et al. USA 2021	Kvalitativ design, semi-strukturerade fokusgrupper n = 27 personer med intellektuell funktionsnedsättning	Tydliggöra hur personer med intellektuell funktionsnedsättning använder trådlösa tekniska verktyg för att vara i social kontakt med andra, samt vilka trådlösa tekniska verktyg som är mest användbara för personer med intellektuell funktionsnedsättning för att möjliggöra kontakt med andra.	Resultatet visade på sex team: Hårdvara och programvara, funktioner för tillgänglighet, anledning att anknyta socialt, hinder för och stöd för kontakt, oro eller rädsla för kontakt och resultat av social kontakt.	Hög
25.	Boot et al. Nederländerna, Irland, Indien och Tjeckien 2020	Kvalitativ design, intervju. n= 15 personer med intellektuell funktionsnedsättning n= 16 leverantörer av välfärdsteknologi	Ge en överblick över de faktorer som inverkar på tillgången och användningen av teknologiska hjälpmedel av personer med intellektuell funktionsnedsättning.	Utmaningar för kopplade till teknologiska hjälpmedel för personer med intellektuell funktionsnedsättning skiljer sig från övriga personer i behov av service. Negativa attityder och stigma till intellektuell funktionsnedsättning är ett hinder för tillgång till tekniska hjälpmedel.	Hög
26.	Simplican et al. USA 2017	Sekventiell design,	Skapa förståelse för personalens attityder till utmaningar och	De kvantitativa resultaten visar på stort stöd för de olika teknologierna. Det kvantitativa resultatet visar på att personalens stöd minskar när upplevelsen är	Hög

		kvantitativ enkät, n=46 personal kvalitativ fokusgrupp, n=39 personal	möjligheter kopplade till integrering av teknologier i servicen till personer med intellektuell funktionsnedsättning.	att teknologin kan riskera användarnas säkerhet och självständighet.	
--	--	--	---	--	--